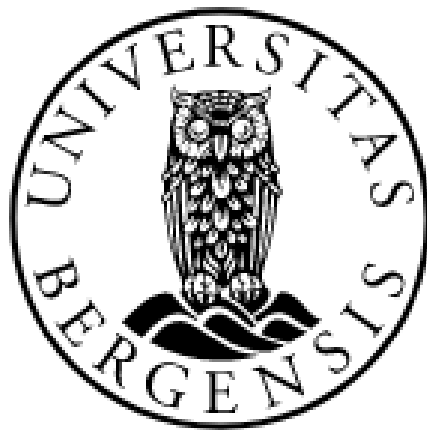

Kultur eller levekår?

En kvantitativ studie av forskjeller i hjelpetiltak for barn med og uten
innvandrerbakgrunn

Ane Ulrikke Herfjord

Masteroppgave ved HEMIL-senteret ved Det psykologiske fakultet

UNIVERSITETET I BERGEN

18.11.2019

Forfatter: Ane Ulrikke Herfjord

Veileder: Hilde Hetland

Biveileder: Karen Havnen

Sammendrag

Bakgrunn: Familier med innvandrerbakgrunn er overrepresentert i barneverntjenesten. I forskningslitteraturen blir dette knyttet til både ulikhet i levekår og kultur. Hensikten med denne oppgaven er å undersøke hvordan disse forskjellene kommer til syne gjennom hjelpetiltakene barna og familiene mottar. Det er foretatt et analytisk skille mellom kjernebarnevern og velferdsbarnevern for å drøfte eventuelle forskjeller.

Problemstillinger: Er barn med innvandrerbakgrunn forskjellige fra barn uten innvandrerbakgrunn når det gjelder sosioøkonomiske kjennetegn? Får barn med innvandrerbakgrunn andre tiltak enn barn uten innvandrerbakgrunn? Er det ulike begrunnelser og siktemål for tiltak knyttet til barn med innvandrerbakgrunn og barn uten innvandrerbakgrunn, slik foreldre og saksbehandlere ser det? Hvordan kan tiltakenes begrunnelser og siktemål relateres til henholdsvis levekårs forhold og kulturelle forhold?

Metode: UNI Research Helse, Regionalt kunnskapssenter for barn og unge (RKBU VEST) og NOVA – Høgskolen i Oslo og Akershus gjennomførte i 2013/2014 en studie kalt Hjelpetiltaksprosjektet. Studien hadde fire delprosjekter, og i nærstudien fylte foreldre og saksbehandlere til 245 barn ut et spørreskjema om hjelpetiltak. Deler av disse svarene er benyttet i denne oppgaven til å besvare problemstillingene. Det er gjort krysstabellanalyse for å sammenligne barn med og uten innvandrerbakgrunn.

Resultater: Det var få forskjeller når det gjaldt sosioøkonomiske kjennetegn og hvilke tiltak barna mottok. For begrunnelser og siktemål med tiltak fant jeg flere forskjeller, og kategorisert under henholdsvis kjerne- og velferdsbarnevernet fant jeg at begrunnelser og siktemål som kan relateres velferdsbarnevernet ble dominert av barn med innvandrerbakgrunn. Forskjeller som kan relateres til kultur ble funnet i form av hyppigere begrunnelser og siktemål som omhandlet voldsproblematikk for barna med innvandrerbakgrunn.

Konklusjon: Levekårsfaktorer preger barn i barneverntjenesten, særlig barn med innvandrerbakgrunn. De får i noe grad tilpasset hjelp i form av økonomisk støtte. Det er viktig å ha et videre fokus på avdekking av vold, og opplæring i innvandremiljøene om at vold i oppdragelsen er både ulovlig og skadelig.

Nøkkelord: Barn med innvandrerbakgrunn, kjernebarnevern og velferdsbarnevern, levekår, kultur, vold i oppdragelsen.

Summary

Background: Families with immigrant backgrounds are overrepresented in the Child Welfare Services (CWS). In research literature, this is linked to both differences in living conditions and culture. The purpose of this assignment is to investigate how these differences appear through the support measures the children and families receive. An analytical distinction has been made between the living conditions CWS and core CWS to discuss any differences.

Aims: Are children with an immigrant background different from children without an immigrant background in terms of socioeconomic characteristics? Do children with an immigrant background receive other measures than children without an immigrant background? Are there different reasons and aims for measures related to children with immigrant backgrounds and children without immigrant backgrounds, as parents and case workers see it? How can the reasons and aims of the measures be related to living conditions and cultural conditions?

Methods: In 2013/2014, UNI Research Helse, Regionalt kunnskapssenter for barn og unge (RKBU VEST) og NOVA – Høgskolen i Oslo og Akershus conducted a study called the Hjelpetiltaksprosjektet. The study had four sub-projects, and in the close-up study, parents and case managers of 245 children filled out a questionnaire on voluntary measures. Parts of these answers are used in this thesis to answer the aims. Cross-table analysis has been done to compare children with and without immigrant backgrounds.

Results: There were few differences in sociodemographic characteristics and the measures the children received. For reasons and aims of measures, I found several differences, and categorized under the living conditions CWS and core CWS, I found that reasons and aims that can be related to living conditions CWS were dominated by children with immigrant backgrounds. Differences that can be related to culture were found in the form of more frequent reasons and aims that dealt with violence problems for children with immigrant backgrounds.

Conclusion: Living conditions affect children in the child welfare service, especially children with immigrant backgrounds. To some extent, they receive measures in the form of financial support. It is important to have a further focus on the detection of violence, and education in the immigrant communities that violence in upbringing is both illegal and harmful.

Keywords: Children with immigrant backgrounds, living conditions CWS and core CWS, living conditions, child welfare, culture, violence in upbringing.

Forord

Dette har vært en krevende og svært interessant oppgave å skrive. Jeg skulle etter planen fullføre våren 2015, men opplevde en dårlig periode i løpet av det året jeg skulle jobbe med oppgaven, og klarte dermed ikke å fullføre. Våren 2015 valgte jeg derfor å ta permisjon fra universitetet og oppgaven, for å gå tilbake til jobben min i barneverntjenesten i Bergen kommune. Høsten 2017 startet jeg på friskt mot med oppgaven igjen, etter to år vekke fra oppgaven. Det var en hard start, jeg hadde glemt mye. Jeg ble gravid og fikk barn, og nok en gang ble oppgaven satt på vent. Høsten 2019 var jeg i gang igjen. Ved å begynne litt på nytt igjen, bruke tid på å lese meg opp igjen på statistikk, begynne litt på nytt igjen med analyser og lesing av fag, så ble denne oppgaven smått om sen til. Dette takket være et arbeidssted som gang på gang ville gi meg permisjon for å bli student, gode lærere på linjen som var tålmodige og repeterte nødvendigheter for meg, og en fantastisk veileder som har vært tålmodig, hjelpsom, og omsorgsfull! En stor takk rettes til Karen Havnen ved RKBV Vest. En stor takk også til UNI Research helse RKBV Vest som lot meg låne deres data, også etter at deres eget prosjekt var ferdig. Takk til alle respondenter som har brukt av sin tid slik at forskning på hjelpetiltak ble muliggjort. Takk til mine foreldre som hjalp meg i innspurten, og takk min lille sønn som ga meg mot og styrke til å fullføre denne oppgaven, bare ved å være til!

Innholdsfortegnelse

1	Introduksjon	1
1.1	Bakgrunn for valg av tema	1
1.1.1	Barn med innvandrerbakgrunn i barnevernet	2
1.1.2	Levekår og betydningen for barns oppvekst	3
1.1.3	Kjernebarnevern og velferdsbarnevern	4
1.1.4	Kulturforskjeller og foreldreskap	4
1.2	Problemformulering og målsetting	4
1.3	Oppgavens oppbygging	5
2	Forskningsgjennomgang	6
2.1	Mottakere av tiltak i barnevernet	6
2.2	Hjelpetiltak i barnevernet	7
2.3	Levekår	8
2.4	Etnisitet i barnevernet	9
3	Barneverntjenestens lovområde og prinsipper, og relevant teori	13
3.1	Barneverntjenestens lovhjemler og prinsipp	13
3.1.1	Barnevernets lovhjemler	13
3.1.2	Barnevernets prinsipper	14
3.2	Levekår og oppvekst	15
3.2.1	Definisjon av fattigdom	15
3.2.2	Levekår for barn og barnefamilier i Norge	16
3.2.3	Levekår og psykisk (u)helse	17
3.2.4	Velferdsbarnevern og kjernebarnevern	18
3.3	Kultur	19
3.3.1	Hva er kultur?	19
3.3.2	Kultur og foreldreskap	20
3.3.3	Kollektivistisk og individualistisk livssyn	21
3.3.4	Omsorg for barn i en norsk kontekst, å være minoritet i et majoritetssamfunn	22
3.3.5	Vold som oppdragelse og den mer alvorlige volden	22
3.4	Begreper i denne oppgaven	23
4	Metode	24
4.1	Epistemologisk ståsted	24
4.2	Hjelpetiltaksprosjektet	25

4.3	Mitt prosjekt	25
4.4	Variablene.....	26
4.4.1	Analysevariabelen	26
4.4.2	Bakgrunnsvariablene	26
4.4.3	Variablene tiltak, begrunnelse for tiltak og siktemål med tiltak	28
4.4.4	Variabelen kjernebarnevern og velferdsbarnevern	29
4.5	Analysemetodene.....	29
4.5.1	Krystabeller og kji kvadrat test.....	30
4.5.2	Datakvalitet, reliabilitet og validitet.....	30
4.6	Etiske avveininger	33
4.6.1	Forskning på barn og sårbare grupper.....	34
5	Presentasjon av funn.....	36
5.1	Presentasjon av utvalget	36
5.2	Forskjeller i sosioøkonomiske forhold mellom barn med og uten innvandrerbakgrunn 37	
5.3	Forskjeller i tiltak mellom barn med og uten innvandrerbakgrunn	38
5.4	Forskjeller i begrunnelse for tiltak mellom barn med og uten innvandrerbakgrunn slik saksbehandlere og foreldre så det.....	39
5.4.1	Forhold knyttet til foreldrene	39
5.4.2	Forhold knyttet til foreldrenes ivaretagelse av barnet	42
5.4.3	Forhold knyttet til barnet.....	43
5.5	Forskjeller i siktemål for tiltak mellom barn med og uten innvandrerbakgrunn slik saksbehandlere og foreldre så det.....	45
5.5.1	Siktemål som gjaldt familien og foreldrene	46
5.5.2	Siktemål som gjaldt foreldrenes ivaretagelse av barnet	47
5.5.3	Siktemål som gjaldt barnet	48
5.6	Kategorisering av begrunnelser og siktemål under henholdsvis kjernebarnevern og velferdsbarnevern.	50
6	Diskusjon.....	52
6.1	Hvilke forskjeller ser vi?	52
6.2	Sosioøkonomiske kjennetegn og tiltak	53
6.2.1	Utdanning blant innvandrere, og betydning for arbeid og integrering.....	54
6.2.2	Miljøarbeider i hjemmet.....	55
6.3	Begrunnelser for- og siktemål med tiltak	56

6.3.1	Velferdsbarnevern for innvandrere?.....	56
6.3.2	Kultur som forklaringsfaktor.....	60
6.4	Styrker og begrensninger ved oppgaven	62
6.5	Implikasjoner av mine funn	63
7	Konklusjon	64
8	Litteraturliste:	66

1 Introduksjon

«Det viktigste valget et barn tar, er å velge gode foreldre», Magne Raundalen.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Jeg har jobbet i barnevernet i overkant av 4 år, og har dermed støtt på en del forskjellige utfordringer. Mellom 60 og 70% av familiene ved barneverntjenesten jeg er ansatt i har innvandrerbakgrunn. Jeg erfarer at det krever mer tid og forskjellig kunnskap å jobbe med familier med en annen landbakgrunn enn med norske familier. Jeg må bruke lenger tid i samtale med disse familiene, både på grunn av bruk av tolk, og fordi det tar lenger tid å bli kjent med familien og for familien å bli trygg på meg. Mange av disse familiene er veldig redde for barnevernet, og det er derfor nødvendig å bruke tid på å forklare, fortelle, formidle, forstå, lære å kjenne. Jeg har mange ganger tenkt at jeg har behov for mer kunnskap om å jobbe med familier med innvandrerbakgrunn, både om landene de kommer fra, kulturen de har med seg, erfaringene de har med seg, og hvordan det er å være innvandrer i Norge.

Det har i media vært tematisert at barneverntjenesten i Norge har overtatt omsorgen for barn med innvandrerbakgrunn. 08.04.14 viste NRK Brennpunkt (Lilla Sølhusvik, Kine Henriksen, & Marie Olstad Nærbø, 08. april 2014) en dokumentar kalt *Barnediplomatiet*, som handlet om nettopp dette. Det var satt fokus på tre familier fra henholdsvis Nigeria, India og Polen hvor barn var tatt under omsorg. Den såkalte India-saken var også utenom denne dokumentaren en kjent sak i mediebildet i Norge, og for så vidt også i India (Seglem, 2012). Det ble i dokumentaren beskrevet en tillitskrise mellom innvandrere og barnevernet i Norge. Alle de tre familienes barnevernssaker hadde vært saker som ble tema på politisk nivå i samarbeidet mellom den norske stat og den aktuelle staten. En ansatt ved den Nigerianske ambassaden uttalte i dokumentaren at «*Nigerianske myndigheter kan ikke under noen omstendigheter godta at noen fratar oss våre barn med skjulte hensikter og under falske omstendigheter*». De indiske foreldrene uttalte i indiske medier at de hadde blitt fratatt barna fordi de matet barna med fingrene, og fordi barna sov med dem om natten (Lilla Sølhusvik et al., 08. april 2014). Det jeg mener kommer fram av denne dokumentaren er at det er lite kunnskap om det norske barnevernet blant innvandrere, og at det kanskje også er lite kunnskap i barnevernet om forskjellige måter å utøve omsorg på. Både gjennom denne dokumentaren og mitt eget møte

med mennesker fra forskjellige deler av verden opplever jeg at det er forskjell i syn på oppdragelse og syn på barns omsorgsbehov.

1.1.1 Barn med innvandrerbakgrunn i barnevernet

Barnevernet har vært i kraftig vekst siden tidlig 90-tallet. I 1993 var det knapt 27000 barn og unge i kontakt med barneverntjenesten, og 25% av dette var omsorgstiltak. I 1994 var det 2300 årsverk i barneverntjenesten. I 2012 var det vel 53000 barn og unge i kontakt med barnevernet, hvorav 17% av dette var omsorgstiltak. Det var samme året 4400 årsverk (Backe-Hansen, Kristofersen, & Clausen, 2014, viser til https://www.ssb.no/a/histstat/nos/nos_c302.pdf. og ssb - statistikkbanken).

Samtidig som innvandrerbefolkningen i Norge generelt har økt, er barn og familier med innvandrerbakgrunn overrepresentert som mottakere av barneverntjenester i Norge, og har vært det i lang tid. I 2009 hadde 6,2% innvandrerbarn og 5,1% norskfødte barn med innvandrerbakgrunn barnevernstiltak, mens det bare var 2,9% barn uten innvandrerbakgrunn som hadde tiltak (Kalve & Dyrhaug, 2011, s. 9). Siden 2004 hadde økningen av barn med barnevernstiltak vært 16% blant barn uten innvandrerbakgrunn, for innvandrerbarn med over 60%, og for norskfødte barn med innvandrerforeldre hele 87%. (Kalve & Dyrhaug, 2011, s. 12). Enslige mindreårige er inkludert i tallene referert her.

Berg et al. (Berg et al., 2017) har ekskludert enslige mindreårige i sine analyser. Av deres analyser kommer det fram at i løpet av året 2014 var det relativt likt mellom gruppene når det gjaldt om barna mottok omsorgstiltak etter Lov om barneverntjenester § 4-12. Norskfødt barn med innvandrerforeldre hadde lavest grad omsorgstiltak, med 6,7 per tusen barn. For barn uten innvandrerbakgrunn gjaldt dette 7,8 barn per tusen, for barn som var innvandret 8,4 per tusen, og høyest var barn med én utenlands født forelder, med 9,1 per tusen. For hjelpetiltak var det større forskjeller mellom gruppene. Lavest var barn uten innvandrerbakgrunn, med 26,3 per tusen barn som hadde hjelpetiltak. Videre fulgte barn med én utenlands født forelder med 42,5 per tusen barn, av barn som var innvandret hadde 44,7 per tusen barn hjelpetiltak, og høyest var norskfødte barn med innvandrete foreldre med 44,9 per tusen barn (Berg et al., 2017, s. 41). Av disse tallene kommer det altså fram at det er for hjelpetiltak, og ikke omsorgstiltak at overrepresentasjonen av barn med innvandrerbakgrunn gjør seg særlig synlig.

1.1.2 Levekår og betydningen for barns oppvekst

Vi ser at for de barna som mottar barnevernstjenester, er det forskjell på barn med og uten innvandrerbakgrunn når det gjelder sosioøkonomisk status. Berg et al. (2017) har analysert hvordan sosioøkonomisk status slår ut for bruk av hjelpetiltak. Sosioøkonomisk status er målt ved hjelp av arbeid, inntekt, utdanning og om en mottar sosialhjelp. Variabelen får økt verdi med 1 dersom personen er i arbeid, og tilsvarende om en har høyere utdanning, mens det trekkes fra verdien 1 dersom personen har lavinntekt og tilsvarende om en mottar sosialhjelp. Sosioøkonomisk status er delt inn i tre kategorier; middels/høy, lav og svært lav. Videre er de analysert mot fire grupper; barn uten innvandrerbakgrunn, innvandrere, norskfødte med utenlandsfødte foreldre og barn med en utenlandsfødt forelder (Berg et al., 2017, s. 49). Blant barn uten innvandrerbakgrunn har 9,1 per tusen barn med middels/høy status hjelpetiltak, mens dette gjelder hele 123,6 per tusen barn med svært lav status. Dette er en tretten-dobling. Barn som har innvandret med sine foreldre har en nesten tredoblet sjans for å motta hjelpetiltak dersom de har svært lav sosioøkonomisk status, sammenlignet med de med middels/høy status (hhv. 57,4 og 19,4 per tusen barn). For norskfødte barn av innvandrerforeldre er det litt mer enn tredobbel sjanse for hjelpetiltak, med 22,2 per tusen barn med middels/høy sosioøkonomisk status mot 71,2 per tusen barn med svært lav status som mottar hjelpetiltak (Berg et al., 2017). Vi ser dermed at sosioøkonomisk status påvirker om man får tiltak fra barneverntjenesten, men det slår sterkest ut for norske barn, sammenlignet med barn med innvandrerbakgrunn. Dette kan bety at det er andre ting enn sosioøkonomisk status som i større grad påvirker hvorvidt barn med innvandrerbakgrunn kommer i kontakt med barneverntjenesten (Berg et al., 2017).

With og Thorsen har analysert data fra levekårsundersøkelsen 2015 med hovedfokus på materielle og sosiale mangler, og har blant annet sett på husholdninger med barn, og om de opplever noen mangler, og om det skyldes økonomi. De har skilt mellom grunnleggende goder (klær, sko mat), forbrugsgoder (bøker, leker til utendørs- og innendørsbruk, trygg utelekeplass) og sosiale goder (fritidsaktiviteter, markerer merkedager, kan invitere venner hjem på middag, ferie borte fra hjemmet minimum en uke). Det store flertallet opplever ikke å mangle noen ting på grunn av økonomi, dette gjelder 93% av befolkningen. 5% oppgir at de mangler ett gode, og kun 2% oppgir at de mangler to eller flere goder. Men hvis vi ser på hvilke grupper som oppgir å mangle goder, ser vi forskjell. Det er husholdninger med årlig lavinntekt, mottakere av sosialhjelp, husholdninger der høyeste fullførte skolegang er

grunnskole, enslige forsørgere og innvandrere som i størst grad oppgir å mangle flere goder samtidig. (With & Thorsen, 2018, s. 63).

1.1.3 Kjernebarnevern og velferdsbarnevern

Siden det er tydelig at sosioøkonomisk status slår ut for om man kommer i kontakt med barneverntjenesten kan det være hensiktsmessig å gjøre et skille mellom kjernebarnevern og velferdsbarnevern. Kojan (2011) beskriver velferdsbarnevernet som den virksomheten som er myntet på å bedre barnas levekår, mens kjernebarnevernet handler om å beskytte barn fra omsorgssvikt. Videre er det virksomheten i velferdsbarnevernet som i størst grad kan forklare veksten i det norske barnevernet (Kojan, 2011).

1.1.4 Kulturforskjeller og foreldreskap

Innvandremiljøene har kritisert barnevernet for å gripe oftere inn i minoritetsfamilier enn i majoritetsfamilier. Dette er en sannhet med modifikasjoner. Minoritetsfamilier er overrepresentert i barneverntjenesten, men dette gjelder i størst grad for hjelpetiltak, og i mindre grad for omsorgstiltak (Berg et al., 2017).

I møter mellom minoritetsfamilier og barnevernet vil kultur være ett av elementene som får betydning for videre samhandling. Paulsen, Thorshaug og Berg (2014) viser til Qureshi og Fauske (2010) som sier at mange barnevernsarbeidere sliter med å finne ut av betydningen av kultur, den blir enten under- eller overprioritert. Minoritetsfamilier kan også oppleve at deres syn på barneoppdragelse blir diskvalifisert av sosialarbeidere (Paulsen et al., 2014, viser til Bø, 2008).

1.2 Problemformulering og målsetting

Barn med innvandrerbakgrunn er overrepresentert i barneverntjenesten. Dette kan knyttes til både ulikhet i levekår og kultur. Målsettingen med denne oppgaven å undersøke om, og eventuelt hvilke, forskjeller det er på barn med og uten innvandrerbakgrunn når det gjelder hjelpetiltak. Jeg vil videre undersøke om det går an å finne forklaringsmodeller for disse forskjellene. Noe kan handle om levekår, da familier med innvandrerbakgrunn er overrepresentert i lavinntektsgruppen. Når vi også ser en dreining mot velferdsbarnevern, kan dette være noe av forklaringen. Noe kan også handle om kulturforskjeller, og forskjeller i hvordan man utøver foreldreskapet.

Jeg vil undersøke om det er forskjeller på barnas sosioøkonomiske kjennetegn, altså kjennetegn som beskriver barna, slik som alder, kjønn, hvem de bor med, hvilken utdanning og type livsopphold foreldrene har. Jeg vil videre undersøke om det er forskjeller når det gjelder hvilke tiltak barna får, og hva som er begrunnelser og siktemål med tiltak.

Følgende tittel og problemstillinger er derfor valgt:

Hvordan skiller barn med innvandrerbakgrunn seg fra barn uten innvandrerbakgrunn i kontakten med barnevernet?

De konkrete problemstillinger er som følger:

1. Er barn med innvandrerbakgrunn forskjellige fra barn uten innvandrerbakgrunn når det gjelder sosioøkonomiske kjennetegn?
2. Får barn med innvandrerbakgrunn andre tiltak enn barn uten innvandrerbakgrunn?
3. Er det ulike begrunnelser og siktemål for tiltak knyttet til barn med innvandrerbakgrunn og barn uten innvandrerbakgrunn, slik foreldre og saksbehandlere ser det?
4. Hvordan kan tiltakenes begrunnelser og siktemål relateres til henholdsvis levekårsforhold og kulturelle forhold?

Gjennom å svare på disse problemstillingene er målsettingen med oppgaven å belyse på hvilken måte kultur og levekår kan bidra til å forklare forskjeller i barnevernets hjelpetiltak til barn med og uten innvandrerbakgrunn.

1.3 Oppgavens oppbygging

Innledningsvis (kapittel 2) går jeg gjennom forskning på viktige tema for oppgaven.

I kapittel 3 vil jeg introdusere barneverntjenestens lovområde og prinsipper, før jeg presenterer relevant teori og begreper brukt i oppgaven.

I kapittel 4 redegjør jeg for oppgavens metodiske tilnærming.

I kapittel 5 presenteres oppgavens funn gjennom analyser.

I kapittel 6 drøftes funnene i lys av relevant teori, før en konklusjon presenteres i kapittel 7.

2 Forskningsgjennomgang

For å finne de rapportene jeg henviser til under har jeg samlet det materialet jeg etter hvert sitter med etter litteratursøk i google, i UIB biblioteket sitt søkesystem, og ved å aktivt bruke litteraturlistene i allerede funnet litteratur. Jeg får jevnlig mail fra SSB om nye rapporter og artikler, og fra UIB om nye doktorgrader. Gjennom medlemskap i facebookgrupper for mitt fagfelt får jeg også informasjon om nytilkommet litteratur.

Jeg har kategorisert litteraturen etter tema: mottakere av tiltak i barnevernet (1 rapport), hjelpetiltak i barnevernet (2 rapporter), levekår (3 rapporter) og etnisitet i barnevernet (6 rapporter). Noen av rapportene kan handle om flere av disse temaene, for eksempel levekår blant innvandrere, disse er plassert under levekår.

2.1 Mottakere av tiltak i barnevernet

I 2014 utkom NOVA med den siste rapporten etter prosjektet Barnevern i Norge 1990-2010. Rapporten heter Barnevern i Norge 1990-2010. En longitudinell studie (Backe-Hansen, Madsen, Kristofersen, & Hvinden, 2014). Utvalget var per 2010 ca. 170.000 personer i alderen 0-43 år som hadde fått tiltak i perioden 1990-2010, og et representativt sammenligningsutvalg uten barnevernserfaring på knappe 180 000 personer. Prosjektet hadde for samtlige personer tilgang på registeropplysninger på personnivå fra Statistisk sentralbyrå. For første gang var det også mulig å følge tre kull (kohorter) av barn fra fødsel til 18-20 årsalderen og hvilken kontakt de hadde med barneverntjenesten (Backe-Hansen, Madsen, et al., 2014). Forskerne fant blant annet at en langt større andel av barna uten barnevernserfaring fullførte minst videregående skole, hadde en gjennomsnittlig årsinntekt lik den øvrige befolkningen, og hadde innen en avgrenset periode ikke mottatt sosialhjelp eller arbeidsledighetstrygd, sammenlignet med barn som hadde vært i kontakt med barneverntjenesten. I tillegg var andelen uføretrygdede og dødeligheten høyere i barnevernsutvalget. Utfallet for de samme personene ble testet med fire års mellomrom, og andelen med gode overganger til voksenlivet hadde da nesten doblet seg, noe som var et løfterikt funn. Kjennetegnene til de som hadde oppnådd gode overganger til voksenlivet var at det var unge kvinner (i høyere grad enn unge menn), oftere hadde mottatt ettervernstiltak, og oftere var plassert i fosterhjem. Unge med innvandrerbakgrunn gjorde det dessuten noe bedre

enn norskfødte. Norskfødte mottok i større grad tiltak på grunn av egne store atferdsproblemer og rusproblemer.

2.2 Hjelpetiltak i barnevernet

Øivin Christiansen (2015) har gjennomført en litteraturgjennomgang av norsk og nordisk forskning om virkninger av hjelpetiltak som benyttes i norsk barnevern. Det er få tiltak som har vært gjenstand for norsk effektforskning i form av randomiserte kontrollerte studier (RCT), men dette finner vi for manualbaserte foreldreveiledningsprogram rettet mot atferdsvansker; De utrolige årene (DUÅ), Parent Management Training-Oregon (PMTO), Tidlig innsats for barn i risiko (TIBIR) og Multisystemisk terapi (MST). Det er funnet positive effekter på foreldrenes oppdragerstil og barnas/ungdommenes fungering. Det er også gjennomført en RCT-studie på Marte Meo, som viste at metoden hadde særlig effekt i familier der mødrene hadde symptomer på depresjon og der det var store vansker i samhandlingen foreldre-barn. Det er ingen forskning på virkning av tiltak som barnehage, SFO, fritidsaktiviteter eller økonomisk hjelp. Det fins noen relevante studier for tiltakene besøkshjem og støttekontakt. Det er ikke forsket på virkningen av tiltak rettet mot foreldre-og-barn-samhandling, som først og fremst inkluderer råd og veiledning, men også hjemkonsulent, miljøarbeider og andre hjemmebaserte tiltak. Familieråd er også et tiltak brukt av barneverntjenesten, men det er lite kunnskap om effekten av tiltaket, foruten at det er en økt sannsynlighet for plasseringer i slekt og nettverk sammenlignet med offentlige omsorgstiltak (Christiansen, 2015, s. 8). Det fins dermed en del forskning på manualbaserte tiltak, mens det mangler forskning på andre tiltak. Dette kan handle om vansker med å forske på tiltak som ikke har fast innhold, slik det er med for eksempel tiltakene besøkshjem, råd og veiledning, tilsyn, hjemkonsulent, økonomisk stønad.

Rapporten Forskningskunnskap om barnevernets hjelpetiltak (Christiansen et al., 2015) fra Hjelpetiltaksprosjektet består av fire delprosjekter, hvorav forannevnte litteraturgjennomgang var ett av prosjektene.

Registerstudien baserer seg på databasen Barnevern i Norge 1990-2010, som er barnevernsstatistikk koblet med andre registeropplysninger fra SSB. Nærstudien utfyller og utdyper registerdataene. 15 barneverntjenester har bidratt ved informasjon om 245 barn i alderen 0-17 år er samlet inn. Foreldre, saksbehandlere og en del barn har svart på spørreskjema på to tidspunkt, og det er hentet inn saksdokumenter. I tillegg er foreldre og

saksbehandlere i 12 saker intervjuet om det vanligste hjelpetiltaket råd og veiledning, og det er gjennomført to fokusintervju med personer som utfører tiltaket. 10 ungdommer er også valgt ut og intervjuet om sine erfaringer med hjelpetiltak og involvering i egen sak. En samfunnsøkonomisk analyse er gjennomført med hensikt å finne ut om hjelpetiltak gir så stort utbytte for barn og familier at samfunnet samlet sett sparer penger på hjelpetiltaksvirkningskraften. Studien fant at blant familier i kontakt med barneverntjenesten er høyere forekomst av fattigdom, foreldre med lav utdanning og manglende tilknytning til arbeidslivet. Andelen barn med innvandrerbakgrunn har økt jevnt, og denne gruppen er nå overrepresentert blant hjelpetiltaksmottakere. Omsorgssvikt er sjeldnere grunn til hjelpetiltak enn før, det er oftere en kombinasjon av ulike oppdragsvansker, psykiske vansker hos foreldre og/eller barn, konfliktfylte relasjoner, skolemessige utfordringer, mangel på støttende nettverk, og trang økonomi som utløser hjelpetiltak. Det klart mest brukte tiltaket var Råd og veiledning, uavhengig av bakgrunn for behov for tiltak. Dette er et tiltak med varierende innhold, men det dominerende tema var samspill mellom foreldre og barn.

2.3 Levekår

Rapporten Materielle og sosiale mangler i den norske befolkningen - Resultater fra Levekårsundersøkelsen EU-SILC (2015) (With & Thorsen, 2018) belyser fattigdomsproblemer i befolkningen med utgangspunkt i hvordan folk selv opplever sin økonomiske og materielle situasjon. På grunn av mulighet for at lavinntektshusholdninger og innvandrere (særlig dem med kort botid) er underrepresentert i utvalget er det grunn til å anse omfanget av selvrapporterte fattigdomsproblemer i rapporten som et nedre anslag på omfanget i befolkningen. Gruppene som i størst grad rapporterte om fattigdomsproblemer er sosialhjelpsmottagere, enslige forsørgere, personer i husholdninger med årlig og vedvarende lavinntekt, samt innvandrere fra Afrika, Asia, Latin-Amerika, Oseania utenom Australia og New Zealand, og europeiske land utenfor EU/EØS. Av goder er det størst andel i befolkningen som ikke har råd til nye møbler, bil, en ukes ferie og tannbehandling. Opplevelse av å mangle goder er ikke i alle tilfeller knyttet til lavinntekt. Ikke alle med lavinntekt opplever mangler, og noen opplever mangler uten at de har lavinntekt. Personer i lavinntektsgruppa som også mangler goder skiller seg fra de andre i lavinntektsgruppa ved at de er yngre, bosatt i sentrale strøk, at de oftere er innvandrere og oftere tilhører grupper som står utenfor arbeidslivet. Det er ikke veldig utbredt med mangler av goder for barn, men barnefamilier med lavinntekt, lav utdanning, lav arbeidsintensitet, mottagere av sosialhjelp og

innvandrere rapporterer i langt større grad at barna mangler goder og at de mangler flere goder samtidig.

Rapporten Levekår blant innvandrere i Norge 2016 (Vrålstad & Wiggen, 2017) baserer seg på data fra Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016. Utvalget besto av innvandrere i alderen 16-74 år, fra 12 land. Sammenlignet med hele befolkningen eier innvandrere sjeldnere boligen de bor i, og flere bor trangt. Innvandrere har generelt lavere utdanningsnivå, men det er forskjeller mellom land, og mellom kjønn. Sysselsetting ser ut til å ha stor betydning for norskferdigheter, spesielt for kvinner. Innvandrere har lavere inntekt enn snittet i befolkningen, men det er store forskjeller etter landbakgrunn.

Fattige innvandrerbarn (Øia, Grødem, & Krange, 2006) handler om barn som vokser opp i familier med lave inntekter. Innvandrere som gruppe er fattigere enn nordmenn, også innenfor lavinntektsutvalget. 85% av de fattige innvandrerbarna bor med begge sine foreldre, mens dette gjelder for 60% av de fattige norske barna. Mange fattige innvandrere bor derimot i svært store husholdninger. Dette kan tyde på at inngangen til fattigdom er forskjellig for innvandrere og nordmenn: for nordmenn går veien gjennom samlivsbrudd, for innvandrere gjennom svært store familiehusholdninger.

2.4 Etnisitet i barnevernet

I 2007 kom den første kunnskapsoversikten som handlet om det flerkulturelle barnevernet (Holm-Hansen, Haaland, & Myrvold, 2007). Kunnskapsoversikten har gjennomgått forskning i Norge og internasjonalt i perioden 1995 og fram til rapporten ble skrevet. Den tar for seg blant annet tiltak mens barna bor hjemme, f.eks. avlastningstiltak, hjemkonsulenter og familiebevarende tiltak (eks. DUÅ, PMTO, MST), altså uensartede tiltak. Noen av tiltakene er store, internasjonale og gjennomevaluerte tiltak, men har likevel til felles at det har vært lite forskning på hvordan tiltakene fungerer over for etniske minoriteter. Forskerne skriver at det de fant av kultursensitive programmer var godt innarbeidede programmer som hadde blitt oversatt, tilpasset samt spesialutviklet for etnisk mindretall, men ingen av disse var evaluert (Holm-Hansen et al., 2007, viser til Thoburn, Chand og Procter, 2005). Videre vises det til studier av familierettede programmer og etniske mindretall i USA, hvor det hefter metodologiske svakheter da etniske mindretallsforeldre i større grad enn andre faller fra underveis eller ved å ikke møte opp. Mangelen på gode undersøkelser medfører da at det er

lite evidens for i hvilken grad kulturelle spesifikke foreldrerettede programmer er effektive (Holm-Hansen et al., 2007, s. 142, viser til Barlow og Shaw et al., 2003).

En oppdatert kunnskapsoversikt over det samme feltet kom i 2014, Møter mellom innvandrere og barnevernet, Kunnskapsstatus (Paulsen et al., 2014). De har hovedsakelig sett på forskning gjort i perioden 2007-2014. Da rapporten kom ut besto befolkningen av 12% innvandrere og 2% norskfødt med innvandrerforeldre. Barn med minoritetsbakgrunn var overrepresentert med både hjelpetiltak og omsorgstiltak i barnevernet. Forskerne kunne finne at litteraturen gav tre retninger for forklaringsfaktorer på dette: kulturelle og minoritetsrelaterte faktorer, levekårsfaktorer og flyknings spesifikke faktorer. I en spesifikk barnevernssak er det nødvendig å ta hensyn til alle disse områdene i vurdering og tilrettelegging av tiltak. Videre er kompetanse et sentralt stikkord, både barnevernets kompetanse, og innvandreres kompetanse om barnevernet. Kompetanse hos barnevernet dreier seg om både det barnevernsfaglige, det kulturspesifikke og kunnskap om bruk av tolk. Når det gjelder bruk av tolk kan utfordringer handle om familiens tillit til tolken, til kvalitet på tolken, og til ressurser til å kunne bruke tolk. Det konkluderes med et underforbruk av tolk i forhold til behovet. Det foreligger lite forskning på hvordan tiltak fungerer generelt, og for innvandrere spesielt. Når det gjelder innholdet i tiltak er det relativt lite variasjon og nytenking når det gjelder type tiltak, tilnærminger og metoder. Den forskningsbaserte kunnskapen om barnevernets arbeidsmetoder har vært relativt begrenset. Mange tiltak har vært rettet mot minoritetsgrupper, mens færre har vært rettet mot førstelinjen.

Rapporten Myter og realiteter. Innvandreres møter med barnevernet (Berg et al., 2017) hadde som hensikt å gi et mer detaljert bilde av situasjonen i barnevernet når det kom til innvandreres overrepresentasjon. Når det gjelder omsorgstiltak fant de at det er liten forskjell mellom barn med innvandrerbakgrunn og resten av befolkningen, men det er store landforskjeller. Det interessante er at de gruppene som har fått stor mediaoppmerksomhet (familier fra Polen, Russland, India) ikke er blant dem med spesielt høy andel omsorgsovertakelser. Når det gjelder hjelpetiltak ligger innvandrerbefolkningen vesentlig høyere enn befolkningen for øvrig, og at flykninger er sterkt overrepresentert. Forskjellene reduseres når det kontrolleres for sosioøkonomisk status for alle innvandrergrupper, og i tillegg med sivilstatus for flykninger. Den gruppen som skiller seg mest ut er barn med én utenlands født forelder. I likhet med kunnskapsstatusen over viser denne rapporten til at møtene mellom barnevernet og minoritetsbefolkning må forstås ut fra minoritetsrelaterte

faktorer, levekårsfaktorer og flykningrelaterte faktorer. Disse faktorene/perspektivene både utfordrer og utfyller hverandre.

Artikkelen God praksis i møte med etniske minoritetsfamilier i barnevernet: saksbehandlers og foreldres erfaringer (Fylkesnes & Netland, 2012) bygger på en studie av hvordan minoritetsforeldre og deres saksbehandlere beskriver godt samarbeid. Ifølge foreldrene var det 3 kjennetegn på saksbehandlernes framgangsmåter; de tok foreldrenes ønsker og behov på alvor, de var tilgjengelige, og de ga informasjon på en forståelig og åpen måte. Tidligere forskning har konkludert med at kulturforskjeller vanskeliggjør sosialt arbeid.

Kulturforskjeller ble tematisert også i denne studien, men ble ikke sett på som problematisk av dette utvalget. Studien skiller seg imidlertid fra tidligere forskning ved å bygge på et utvalg der samarbeidet anses som godt. Resultatene fra studien *«gir grunnlag for å foreslå at saksbehandlers framgangsmåter har betydning for hvorvidt kulturforskjeller blir et hinder i arbeidet med å tilrettelegge for likeverdige tjenester for etniske minoriteter»* (Fylkesnes & Netland, 2012).

SSBs rapport Barn og unge med innvandrerbakgrunn i barnevernet 2012 (Dyrhaug & Sky, 2015) baserer seg på barnevernsstatistikk for 2012 koblet mot befolkningsstatistikk per 1. januar 2013. Det var 1 456 490 barn i alderen 1.22 år per 1.1.13, og av disse var 13,6% innvandrere eller norskfødte med innvandrerforeldre. I løpet av 2012 hadde 53 198 barn mottatt tiltak fra barneverntjenesten. Barn uten innvandrerbakgrunn hadde en rate på 32,0 per tusen som mottok tiltak, norskfødte barn med innvandrerforeldre hadde en rate på 50,4 per tusen med tiltak, og innvandrerbarn hadde en rate på 76,3 per tusen med tiltak. Antallet med tiltak hadde økt i alle gruppene siden 2009. Det er stort sett de samme tiltakene som benyttes for de tre gruppene. Samlekategorien *Andre tiltak* og *Råd og veiledning* er de mest brukte tiltakene i absolutte tall.

Unge med innvandrerbakgrunn i arbeid og utdanning 2016 (Olsen, 2018) belyser deltakelse i arbeid og utdanning blant personer i alderen 16-34 år i tre befolkningsgrupper: 1) innvandrere fra Øst-Europa utenom EU, Asia, Afrika, Sør- og Mellom-Amerika og Oseania utenom Australia og New Zealand, 2) de som er født i Norge av foreldre som er innvandret fra de samme verdensregionene og 3) personer uten innvandringsbakgrunn, dvs. majoritetsbefolkningen. Sammenlignet med innvandrere er norskfødte med innvandrerforeldre nærmere majoritetsbefolkningen når det gjelder andelen i aktivitet.

Norskfødte med innvandrerforeldre ligger rundt 4 prosentpoeng under majoritetsgruppen (87,8%), mens innvandrerne ligger rundt 26 prosentpoeng under. Det har større betydning for om man er i arbeid eller utdanning om man har fullført videregående skole, enn hvilken innvandringsbakgrunn man har.

3 Barneverntjenestens lovområde og prinsipper, og relevant teori

Innledningsvis vil jeg gi en oversikt over barneverntjenestens lovhjemler og prinsipper. Jeg vil så presentere teorier om levekår, hvor jeg vil skrive om fattigdom og hvordan det påvirker dagliglivet til barn og barnefamilier. Jeg vil videre presentere kultur, og teorier om hvordan kultur kan påvirker hvordan man utøver foreldreskapet. Jeg vil til sist gå gjennom noen begreper som er sentrale for oppgaven.

3.1 Barneverntjenestens lovhjemler og prinsipper

Barneverntjenestens arbeid reguleres av Lov om barneverntjenester (heretter forkortet til bvl.).

3.1.1 Barnevernets lovhjemler

Formålet med loven kommer fram av bvl. § 1-1, som sier at formålet er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid, og å bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår (Barnevernloven, 1992).

Jamfør bvl. § 4-3 har barneverntjenesten rett og plikt til å foreta en undersøkelse der det er grunn til å tro at det at det foreligger forhold som kan gi grunnlag for tiltak etter kapittel 4, og foreldrene eller den barnet bor hos kan ikke motsette seg en slik undersøkelse (Barnevernloven, 1992).

Av § 4-4, 2. ledd kommer det fram at når barnet på grunn av forholdene i hjemmet eller av andre grunner har særlige behov for det, skal barneverntjenesten sørge for å iverksette hjelpetiltak for barnet og familien (Barnevernloven, 1992). Det framkommer ikke tydeligere hvilke hjelpetiltak barneverntjenesten har anledning til å iverksette.

Barneverntjenesten kan også vedta å overta omsorgen for et barn, dette er hjemlet i bvl § 4-12, men et slikt vedtak kan bare treffes når det er nødvendig ut fra den situasjonen barnet befinner seg i, og det ikke kan skapes en tilfredsstillende situasjon ved andre tiltak. Et slikt vedtak kan også bare treffes etter behandling i Fylkesnemnda (Barnevernloven, 1992).

Barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter har rett til medvirkning i alle forhold som vedrører barnet etter barnevernloven. Barn skal høres, og deres synspunkter skal vektlegges i samsvar med deres alder og utvikling. Barn har rett på tilstrekkelig og tilpasset informasjon (Barnevernloven, 1992).

Jamfør bvl § 1-7 skal barneverntjenesten «*utøve sin virksomhet med respekt for og så langt som mulig i samarbeid med barnet og barnets foreldre*» (Barnevernloven, 1992).

3.1.2 Barnevernets prinsipper

Et prinsipp kan anses å være et begrep brukt om normer med høy grad av generaliserbarhet. Generaliteten kan medføre at prinsipper står seg over tid og på tvers av skiftende rettsordninger og samfunnsforhold. De anses mer grunnleggende enn andre normer, som kan forklares med at de har en forankring i historien eller i tradisjon, eller anses mer grunnleggende (NOU 2012:5, 2012, viser til Graver 2006).

Prinsippet om barnets beste er også nedfelt i bvl § 4-1, som sier at det skal legges avgjørende vekt på å finne tiltak som er til beste for barnet. Herunder skal det legges vekt på å gi barnet stabil og god voksenkontakt og kontinuitet i omsorgen (Barnevernloven, 1992). Dette prinsippet anses som det overordnede prinsipp. Prinsippet vil kunne ha noe variert innhold, etter kultur, tradisjon, religion, samfunnsforhold og over tid. (NOU 2012:5, 2012).

Begrepet «barn beste» brukes i alt arbeid og alle beslutninger som handler om barn, fra byplanlegging til barnevernsarbeid. Begrepet er nedfelt i barnekonvensjonen, som er inkorporert i norsk lov, og er også å finne i Lov om barneverntjenester § 4-1. Hva som er barnets beste er imidlertid ikke en gitt størrelse, men er forankret i ulike verdier og ulik kunnskap, og kommer an på hva som vektlegges i et her-og-nå perspektiv og et framtidsperspektiv. Videre kan ulike grupper definere hva som er barnets beste avhengig av for eksempel samfunnsforhold, familiemønstre og religion. Et spørsmål da blir hvor store variasjoner i oppfatning og tolkning av hva som er barnets beste kan aksepteres i møte med minoritetsfamilier (Aadnesen & Hærem, 2007).

Prinsippet om mildeste inngripen betyr at barnevernets undersøkelser og tilbud av tiltak skal stå i forhold til de mål som skal oppnås (NOU 2012:5, 2012). Prinsippet kommer også delvis til uttrykk i lovteksten i § 4-12, 2. ledd, som sitert over, at et slikt vedtak bare kan treffes

dersom ikke andre tiltak kan skape en tilfredsstillende situasjon for barnet (Barnevernloven, 1992).

Det biologiske prinsipp går ut på at barnet skal vokse opp hos sine biologiske foreldre, men dersom det ikke er mulig, skal de ha kontakt med hverandre gjennom samvær (NOU 2012:5, 2012).

3.2 Levekår og oppvekst

Fattigdom handler for mange om å mangle de primære ting for å overleve; husvære, klær, mat. Det kan derfor virke paradoksalt å snakke om fattigdom i Norge, blant verdens rikeste land, med velferdsordninger som sikrer gratis skolegang og helsevesen (NOU 2017:6, 2017), og et system som sikrer at ingen skal være uten husværet og mat, og sosiale stønader som skal sikre et minimum av inntekt. Inntil årtusenskiftet var heller ikke fattigdom et tema i verken det politiske ordskiftet eller i forskning, men rundt inngangen til 2000-tallet kom det flere forskningsrapporter som påviste at det også i Norge fins familier som lever i det som karakteriseres som fattigdom (NOU 2017:6, 2017, viser til Fløtten, 1999; Epland, 2001 og Fløtten et al., 2001).

3.2.1 Definisjon av fattigdom

Ulike definisjoner av fattigdom belyser ulike aspekter ved fattigdommen. Fattigdom kan defineres som enten absolutt fattigdom, eller relativ fattigdom. Med absolutt fattigdom menes om man har økonomiske midler til å dekke grunnleggende behov som mat, klær og tak over hodet (With & Thorsen, 2018). En slik definisjon kan framstå snever i et samfunn med høy velstand, og Townsend (1979, gjengitt i NOU 2017:6, 2017) var dermed en av de første til å inkludere også ressurser for å kunne fungere normalt sosialt, og han definerte en person som fattig dersom vedkommende *«mangler ressurser til å delta i samfunnets aktiviteter og opprettholde den levestandarden som er vanlig i dette samfunnet»* (NOU 2017:6, 2017, s. 43, viser til Townsend, 1979). Problemet med denne definisjonen er at det er individuelt hva som er vanlige aktiviteter, og hva som regnes som vanlig levestandard i et gitt samfunn (NOU 2017:6, 2017). Relativ fattigdom vil også oppleves ulikt i forskjellige kontekster (With & Thorsen, 2018). Kojan kaller det mulighets- og tilgangsfattigdom (Kojan, 2011, s. 43). Videre har Sen kritisert begrepet relativ fattigdom, da ingen vil være relativt fattige i et land hvor alle sulter (NOU 2017:6, 2017, viser til Sen 1976 og 1983).

Det finnes ingen offisiell definisjon på fattigdom i Norge, men i praksis måles det ved hjelp av inntekt, eller mangel på tilstrekkelig inntekt, såkalt lavinntekt (NOU 2017:6, 2017). SSB bruker ofte i sine rapporter begrepene lavinntekt og vedvarende lavinntekt, og dette er også begrepene jeg bruker i min diskusjon. SSB bruker ofte denne definisjonen:

«En vanlig måte å definere vedvarende lavinntekt på er å slå sammen husholdningsinntektene gjennom en periode på flere år – for eksempel 3 år – og deretter å definere alle dem med en gjennomsnittlig inntekt lavere enn for eksempel 50 prosent eller 60 prosent av mediangjennomsnittet i samme periode, som en lavinntektshusholdning. For å ta hensyn til at husholdninger er ulikt sammensatt, justeres i tillegg inntekten etter forbruksenheter. Vi summerer da husholdningens samlede inntekt etter skatt, og deler den på en forbruksvekt. Vi benytter her EUs skala for forbruksvekter, som betyr at første voksne får vekten 1, andre voksne får vekten 0,5 og barn får vekt 0,3. I praksis betyr det at en barnefamilie med to voksne og to barn må ha en inntekt som er 2,1 ganger så høy som en enslig for å ha samme økonomiske velferdsliv» (Epland & Normann, 2019).

3.2.2 Levekår for barn og barnefamilier i Norge

Andenæs og kollegaer har gjennomført en undersøkelse om barn i Norge som ble plassert utenfor hjemmet i en bestemt periode. Hensikten var blant annet å belyse barnets omsorgssituasjon og dagligliv ved plassering, med vekt på materielle forhold (Andenæs, 2004, s. 20-21). Andenæs fant at barnas foreldre hadde lav utdanning og lav tilknytning til arbeidslivet. Familiene strevde med dårlig kvalitet på boligen, som hindret barna i å f.eks. ta med seg venner hjem. Foreldrene hadde også lite støtte i utvidet familie eller nettverk (Andenæs, 2004). Dette framstår altså som familier med få ressurser, både økonomiske og sosiale, som Andenæs beskriver: *«Familiene framstår som underskuddsbedrifter, med små utsikter til bedre tider»* (Andenæs, 2004, s. 26). Ikke bare medfører dårlig økonomi vansker med å kjøpe det samme som andre, og vansker med å delta på en del arenaer (fritidsaktiviteter, kino, bursdager), det medfører en følelse av å havne utenfor det som andre tar som en selvfølge. Det gjør også noe med selvforståelsen. Det får konsekvenser for hvordan foreldrene ser på sin egen mulighet til å være betydningsfulle for sine barn (Andenæs, 2004).

Rugkåsa et al. (2017, s. 48-49) viser til en omfattende studie gjennomført av Anette Lareau (2003) om familier og foreldreskap. Hun mente at foreldreskap og barndom best kunne forstås som påvirket av klasses tilhørighet, og introduserte to begreper. Med begrepet «conserted

cultivation» mente Lareau at foreldre overfor barna hadde et kontinuerlig foredlingsprosjekt som krevde konstant oppfølging, oppdragelse, oppmerksomhet og overvåking av barna. Fritiden ble i stor grad organisert og tilrettelagt av de vokste etter veloverveide valg. Hun mente dette var en type middelklasseoppdragerstil. Begrepet «the accomplishment of natural growth» mente Lareau var mer en oppdragerstil man fant i arbeiderklassefamilier. Barn ble ikke i samme grad forstått som «prosjekter» og barn selv organiserte sin fritid. Foreldreskapet handlet først og fremst om å sikre barna det grunnleggende; mat, bolig, klær og andre nødvendigheter. Barn av arbeiderklassen og middelklassen får dermed forskjellige oppdragelser, som skaper ulike barndommer og påvirker deres framtidsutsikter. Det er gjerne middelklassens verdier og oppdragelse som blir sett på som den riktige (Rugkåsa et al., 2017, s. 49). Både Andenæs (2004, s. 4) og Kojan (2011) viser til at foreldrenes omsorg vurderes ut fra hvilke krav som stilles i samfunnet på det gitte tidspunktet. «*Begrepet omsorg for barn vil alltid være normativt, og bestemt av den konkrete samfunnsmessige sammenhengen det diskuteres i*» (Skytte, 2008, s. 160).

3.2.3 Levekår og psykisk (u)helse

Det er påvist sammenhenger mellom lav sosioøkonomisk status og barns utvikling. Det er funnet at de sterkeste sammenhengene er når det gjelder skoleprestasjoner og kognitiv- og språkutvikling, og sammenhengen er sterkest for barn som vokser opp i vedvarende fattigdom (Bøe, 2015). Barn som lever i fattigdom fra fire-årsalder skårer i gjennomsnitt lavere på intelligensskårer enn barn som ikke har opplevd fattigdom i denne utviklingsfasen. Størst er forskjellen for barn som lever i ekstrem fattigdom sammenlignet med barn som lever like under fattigdomsgrensen (Bøe, 2015). I data fra den norske mor og barn studien er det funnet sammenheng mellom lav familieinntekt og atferdsvansker hos halvannet til treåringer, og mellom lav familieinntekt i barnets tre første leveår og utagerende atferd hos femåringer. Barn i Bergen-studien viste at blant 1.-3. klassinger var det fem ganger flere med en psykisk lidelse blant lavinntektsfamilier enn blant barn fra familier med gjennomsnittsinntekt. I en senere studie av 5.-7. klassinger fant de en sammenheng mellom foreldrenes utdanningsnivå og økonomiske situasjon og flere ulike dimensjoner av psykiske vansker (atferdsproblemer, hyperaktivitet-uoppmerksomhet, problemer med vennerelasjoner og emosjonelle vansker) (Bøe, 2015).

Det fins flere teorier om sammenhengen mellom dårlig økonomi og psykisk uhelse. Bøe (2015) viser til familieprosessmodellen og familieinvesteringsperspektivet. Forskning på

Familieprosessmodellen (også kalt familiestressmodellen i noe litteratur) stammer tilbake til «den store depresjonen» i USA på 30-tallet, og i etterkant av den økonomiske krisen i deler av USA på 80-tallet. Modellen viser at økonomiske problemer påvirker parforhold og familieliv og oppleves stressende, noe som gir seg utslag i at foreldrene kan få atferds- og emosjonelle problemer. Dette påvirker i sin tur oppdragerstil, hvor foreldre kan bli mer strenge, mindre involvert og mer inkonsekvent i sitt samspill med barna. Dette kan gi seg utslag i barnas internaliserende og eksternaliserende atferd. De ulike stegene i modellen er validert i forskning. Med familieinvesteringsperspektivet menes i hvilken grad familien har kapital til å investere i familien, i form av f.eks. barnehageplass, mat, hvilket nabolag de bosetter seg i, stimulerende leker, medisinske tjenester, og i hvilken grad foreldrene har fritid å bruke med barna sine. De med høy inntekt har råd til å investere i ting som påvirker barna positivt. Mens fattige familier har mindre tilgang til slike «goder» som bidrar til en positiv utvikling. Bøe viser videre til Yeung, Linver og Brooks-Gunn (2002) som gjennomførte en studie på 735 tre- til femåringer, hvor de kombinerte familieprosessmodellen og familieinvesteringsperspektivet i en samlet analyse. De fant at modellen og perspektivet påvirker hverandre gjensidig. *«Resultatene fra studien gav støtte for at både de mer strukturelle komponentene (som tilgjengeligheten av stimulerende leker) fra familieinvesteringsperspektivet og de mer affektive komponentene fra familieprosessmodellen var helt sentrale for å forstå den komplekse sammenhengen mellom lav inntekt og barns kognitive og sosioemosjonelle utvikling»* (Bøe, 2015, s. 12). Bøe viser videre til en annen studie med tilsvarende resultater (Gershoff og kolleger 2007), men som i tillegg hadde med informasjon om materiell deprivasjon. Resultatene knyttet til sammenhengen mellom foreldrestress og barnets sosioemosjonelle utvikling ble betydelig styrket. Dette tilsier at det ikke er husholdningsinntekten i seg selv som øker familiestress, men dersom lav økonomi førte til materiell deprivasjon.

3.2.4 Velferdsbarnevern og kjernebarnevern

Kojan (2011) beskriver velferdsbarnevern med at barnevernets tiltak er siktet på å bedre barns levekår jamfør Lov om barneverntjenester § 4-4, *«Barneverntjenesten skal bidra til å gi det enkelte barn gode levekår og utviklingsmuligheter (...)*» (Barnevernloven, 1992).

Velferdsbarnevernet *«handler om å kompensere, utjevne og støtte barn og foreldre som har reduserte eller svekkede muligheter til å utnytte sine kapasiteter. Velferdsbarnevernet utgjør virksomhet som er rettet mot å korrigere urettferdig fordeling»* (Kojan, 2011 ,s. 12, forfatterens utheving). Hun beskriver også motsatsen kjernebarnevernet, som har til hensikt å

beskytte barn fra omsorgssvikt jamfør Lov om barneverntjenester § 1-1, «*Loven skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid*» (Barnevernloven, 1992). Kjernebarnevernet beskriver hun som «*den delen av barnevernet som beskytter, endrer, kontrollerer eller forhindrer gjennom å gripe inn i familien når barn blir utsatt for omsorgssvikt, misbruk og overgrep*» (Kojan, 2011, s. 11).

De med lav sosioøkonomisk status (Kojan bruker begrepet lavere klasse) er overrepresentert i velferdsbarnevernet, men også i kjernebarnevernet finnes det tydelige klasseforskjeller. Dette gjelder blant annet når det kommer til type tiltak og begrunnelse for tiltak til forskjellige klasselag. Man ser at i veksten i barnevernet, så er det virksomheten i velferdsbarnevernet som har økt mest (Kojan, 2011). Også prosjektet «Det nye barnevernet» konkluderte med at man var på vei mot et såkalt velferdsbarnevern (Backe-Hansen, Kristofersen, et al., 2014). Med det menes at det har skjedd en forskyvning fra at barnevern handler om omsorgsovertakelser, til å handle om å støtte oppunder barn og unges oppvekstvilkår ved hjelp av forskjellige hjelpetiltak.

3.3 Kultur

«*Man blir klar over at man er del av en kultur gjennom å oppdage at noen mennesker er del av en annen kultur, forskjeller gir mulighet til å identifisere det som er felles*» (Otterstad, 2008, s. 59).

3.3.1 Hva er kultur?

Det finnes mange måter å forstå og definere kultur på. Ifølge Salole (2013) kommer ordet av det latinske ordet «*colore*», som betyr «å dyrke». Videre sier hun at det dermed henviser til noe menneskeskapt. Rugkåsa, Ylvisaker og Eide benytter i sin bok definisjonen «*et system av kunnskap, ideer, verdier, regler som ligger bak hva vi gjør, og som uttrykkes gjennom det vi gjør*» (2017, s. 26, viser til Keesing 1981, deres oversettelse). Man kan også grovt sett si at kultur er verdier og forståelsesmåter som er felles for den gruppen man er en del av, som gjør at man forstår hverandre. Man lærer altså kultur etter hvem og hva man er omgitt av, miljøet man vokser opp i. Praksiser og normer som er akseptable i en befolkningsgruppe kan være uforståelige og uakseptable i en annen befolkningsgruppe. Kultur kan forstås som noe menneskeskapt, og ikke noe en bærer med seg (Aadnesen & Hærem, 2007). Kultur er ikke

noe fastlåst, men kan endre seg i møte med nye impulser (Aadnesen & Hærem, 2007), og Rugkåsa et al. sier at kultur skapes, vedlikeholdes og endres gjennom menneskelig kontakt (2017, s. 26). Kultur kan dermed ikke fanges og analyseres en gang for alle (Salole, 2013). En beskrivelse av en kultur vil heller ikke kunne fange alle den er ment å beskrive, noen vil kjenne seg mer igjen i andre beskrivelser enn såkalt egen kultur. Man skal derfor være forsiktig i sin bruk av kategorier og begreper, samtidig som det er nødvendig å bruke begreper og modeller som et kart å navigere etter (Salole, 2013). Salole skriver videre om en synlig og en usynlig del av kultur, hvor den synlige delen handler om *hva* vi gjør, og *hvordan*. Dette kan være språk, ritualer, skikker, tradisjoner, mat og normer. Den usynlige delen handler mer om *hvorfor*, og det vises til grunnleggende verdenssyn, verdier, religion, idealer, geografiske forhold og historie. «*Hvis vi leter, kan vi finne svar (...) på spørsmål som hvorfor et tankesett har mer resonans i ett samfunn enn i et annet (...)*» (Salole, 2013, s. 54).

3.3.2 Kultur og foreldreskap

«Omsorgsutøvelse er en kompleks sosial praksis og innebærer både produksjon av og forhandlinger om kulturelle verdier. Kunnskap om omsorg settes sjelden ord på og kan være vanskelig å beskrive, nettopp fordi omsorg og hva dette innebærer, ofte tas for gitt» (Rugkåsa et al., 2017, s. 36, viser til Stefansen og Farstad, 2008; Eide og Rugkåsa mfl., 2015).

Kultur og oppdragelse er nært knyttet sammen på den måten at oppdragelse har variert innhold. Hvilke verdier og holdninger man legger til grunn har betydning for hvordan man utøver sitt foreldreskap (Aadnesen, 2012). Man kan ikke løsrive omsorg for barn fra den tiden eller kulturen man lever i, eller den etnisiteten barnet tilhører (Kvello, 2010, viser til Ferrari 2002). Omsorg for barn kan heller ikke løsrives fra barnets forutsetninger og omsorgsbehov (Kvello, 2010). «*Enhver kultur har sine generaliserte standarder for hva som er et godt og sunt tilknytningsforhold mellom et barn og dets primærpersoner*» (Skytte, 2008, s. 159).

Barn har behov som må dekkes uansett hvilken kultur og samfunn de vokser opp i. Men er det slik at det finnes universelle behov? Kvello viser til Brazelton og Sparrow (2006) som sier at studier viser at spedbarn og småbarn utvikler seg meget likt på tvers av kulturer, til tross for kulturpåvirkningen. Det gjelder både rekkefølgen på utvikling av ferdighetene, takten i utvikling og hva barnet trenger for å utvikle seg godt. Formen på denne stimuleringen kan variere mellom kulturer. Det må samtidig sies at teoriene man bygger på for å beskrive

samspill – som nesten all teori om barnevernsarbeid – er utviklet av hvit, vestlig, høyere middelklasse (Kvello, 2010, s. 47).

3.3.3 Kollektivistisk og individualistisk livssyn

Denne dimensjonen er utviklet av Hofstede, og er en av hans fem verdidimensjoner for å identifisere og analysere verdiforskjeller mellom samfunn. Det er senere lansert ytterligere syv dimensjoner av Trompenaars og Hampden-Turner i 2012. Dimensjonen som handler om kollektivism og individualisme er den mest kjente og brukte av Hofstedes dimensjoner (Salole, 2013, viser til Hofstede 2001), og vil her presenteres.

En måte å forstå forskjell på majoritets- og minoritetsbefolkning er ved å se på det individualistiske og kollektivistiske livssynet. Det er idealtypiske modeller, man befinner seg et sted i spenningsfeltet mellom dem (Skytte, 2008, s. 167).

I det individualistiske livssynet er det enkeltmennesket som er i fokus. Målet med oppdragelsen innen dette livssynet er at barnet skal oppnå selvstendighet og individuelle evner, og vite at det kan gjøre med livet sitt som det selv ønsker. Dette skal likevel skje innen rammer som er godkjent av foreldrene og samfunnet ellers. Man er selv ansvarlig for eget liv. Barn oppfordres og oppmuntres til å utvikle egne meninger, og det blir sett på som svakt dersom det kopierer andre. Det legges vekt på at barnet bygger opp egen indre moral og samvittighet som rettesnor for sine handlinger. Alle familiemedlemmer ses som likeverdige (Skytte, 2008). Selvhevdelse ses som positivt (Salole, 2013).

Det kollektivistiske livssynet fokuserer på familien som enhet, og målet er at familien fungerer godt og at familiens livsprosjekt blir realisert. Barna oppdras til å verdsette familien. Barn skal innrette seg etter eldre familiemedlemmers meninger, og blir vurdert å ha dårlig oppførsel dersom det uttrykker egne meninger som avviker fra familiens. Barnets atferd påvirker hele familien ære, og hele familien må stå til regnskap for et individs handlinger. Familier innenfor dette livssynet er hierarkisk oppbygget, med klare rammer for hvert individs funksjon, rettigheter og plikter (Skytte, 2008). Selvhevdelse er negativt ladet (Salole, 2013).

Salole viser til Triandis (1995), som presiserer at alle individer og samfunn har tendenser mot både individualisme og kollektivism, men forskjellige kulturer verdsetter det ene foran det

andre. Vektingen av enten individualisme eller kollektivism vil derfor prege verdisynet, og få konsekvenser for det politiske, sosiale, religiøse og økonomiske (Salole, 2013, s. 60).

3.3.4 Omsorg for barn i en norsk kontekst, å være minoritet i et majoritetssamfunn

«Mennesker utvikles i relasjoner. Å forstå mennesker handler derfor om innsikt i de levde relasjoner, det vil si de relasjonene personen har hatt og nå lever i» (Kvello, 2010, s. 47).

Rugkåsa et al. hevder at barnevernsarbeid er påvirket av normative føringer for hva som er en god barndom og hva som er gode foreldre (2017, s. 29). Videre er barnevernsarbeidere delaktig i å definere en grense for hva som er normalt innen f.eks. barneoppdragelse og barneomsorg (Rugkåsa et al., 2017), og dermed godtatt. Dette påvirker også hvordan foreldreskap og omsorgspraksis blir vurdert som god eller dårlig (Rugkåsa et al., 2017, s. 31).

Foreldre fra tradisjonelle kollektivistiske tradisjoner kan oppleve det som vanskelig å oppdra sine barn i et samfunn med andre verdier, kanskje særlig når det gjelder jenter. Det oppleves som problematisk å skulle oppdra barna etter majoritetssamfunnets meninger og prinsipper (Aadnesen, 2012).

3.3.5 Vold som oppdragelse og den mer alvorlige volden

I mye litteratur om vold skilles det ikke mellom «oppdrager»-vold og «annen» vold. Det kan likevel oppleves som et naturlig skille, da det i mange kulturer oppfattes som riktig og nødvendig å bruke vold som signal på når en grense er brutt. Målet med volden er dermed oppdragelse, det handler ikke om manglende kontroll over egne følelser hos voldsutøveren. Det kan også være vanskelig å finne et tydelig skille, da omfanget av fysisk avstraffelse kan øke i eksilet, da foreldrene kan oppleve mange stressfaktorer (Aadnesen & Hærem, 2007, s. 114).

Berggrav (2013) skriver om begrepet oppdragervold, som hun definerer som *«bruk av vold mot kroppen med sikte på å påføre barnet smerte, men ikke skade, med den hensikt å korrigere eller kontrollere barnets oppførsel»* (Berggrav, 2013s, 12-13, viser til Straus og Donnelly, 2001).

Van der Weele, Ansar, og Castro skiller mellom instrumentell og impulsiv oppdragervold, hvor den instrumentelle ofte er kontrollert og ment til et bestemt forhold, men den impulsive

er spontan, ukontrollert og styrt av sterke følelser. De påpeker videre at selv om intensjonen med oppdragervold ikke er å skade, kan den komme ut av kontroll og eskalere til mishandling (2011). De viser til fire typer oppdragervold: 1) «vold som er intendert omsorgsfull oppdragelse (instrumentell)», 2) «tankeløs overføring av skadelige familietradisjoner (instrumentell)», 3) «foreldrefrustrasjon som tas ut på barna av emosjonelt dysregulerte foreldre (impulsiv)» og 4) «oppdragervold som systematisk ledd i familieterror (instrumentell og impulsiv)» (Van der Weele et al., 2011, s. 122-123).

Innen traume psykologien har det i økende grad blitt erkjent at «den mest skadelige formen for traumatisering er når små barn gjentatte ganger og over tid settes i intens affekt gjennom eksponering for traumatisk stress, i kombinasjon med at hjelpen til å regulere den affekten som vekkes, uteblir» (Braarud & Nordanger, 2016, s. 139). Å avdekke og få slutt på vold er dermed en av barneverntjenestens viktige oppgaver.

3.4 Begreper i denne oppgaven

I denne oppgaven vil jeg bruke noen begreper som jeg her vil forklare nærmere.

Særlig sentralt for oppgaven er begrepet *barn med innvandrerbakgrunn*. Når jeg skriver om mine egne analyser og funn har jeg slått sammen gruppene barn som har innvandret med sine foreldre og barn født i Norge av foreldre som har innvandret til Norge. I de fleste andre studier og undersøkelser jeg refererer til er dette to forskjellige grupper, og der jeg refererer til slike studier vil jeg bruke de begrepene studiene selv bruker om sine grupper. Det fins mange ord og begreper for barn med innvandrerbakgrunn blant annet krysskulturelle barn, migrantbarn, minoritetsbarn, minoritetsnormmenn, etterkommere, fremmedkulturelle (Salole, 2013). Salole uttrykker at mange av benevnelsene som brukes kan virke fremmedgjørende, slik som innvandrerbarn og fremmedkulturelle. Hun argumenterer med at også flerkulturell ungdom ønsker å bli sett på som enkeltindivider, ikke representanter for en gruppe (Salole, 2013). Jeg har til tross for dette valgt å bruke begrepet *innvandrerbakgrunn* i min oppgave, da det er dette begrepet som etter min mening beskriver situasjonen til barna i den ene analysegruppen, hvor barna enten selv, eller foreldrene deres på et tidspunkt har innvandret til Norge.

4 Metode

I dette kapitlet vil jeg først redegjøre kort for oppgavens epistemologiske ståsted. Jeg vil så beskrive hjelpetiltaksprosjektet, som jeg låner datamaterialet fra, før jeg beskriver mitt eget prosjekt. Jeg beskriver så variablene og analysemetodene, før jeg tar opp reliabilitet og validitet, og avslutter med oppgavens etiske avveininger.

4.1 Epistemologisk ståsted

Ordet epistemologi stammer fra gresk og er konstruert av de to ordene epistêmê og logos, som kan oversettes med henholdsvis kunnskap, innsikt og erkjennelse, og teorien om, forklaringen av eller læren om. Det er dermed *læren om kunnskap og innsikt* (Holmen, 2019, 23. juli).

«*Samfunnsvitenskap handler om mennesker i ulike typer samfunn, ikke bare om enkeltmennesker og grupper i samfunnet, men også om samfunnet som helhet*» (Grønmo, 2004). Grønmo (2004) framhever tre hovedoppgaver for samfunnsvitenskapen. For det første har samfunnsvitenskapen en analytisk oppgave, hvor hensikten er å analysere ulike typer samfunnsforhold. Ikke bare bør de forhold som studeres refereres, men også drøftes i forhold til mer generelle samfunnsvitenskapelige begreper, teorier og innsikter. For det andre har samfunnsvitenskapen en kritisk oppgave, som skal foreta kritiske drøftinger og problematisere etablerte mønstre og ordninger i samfunnet. Til sist har samfunnsvitenskapen en konstruktiv oppgave. Kunnskap, innsikt og forståelse av samfunnsmessige problemer som dannes gjennom samfunnsvitenskapelig virksomhet, gir grunnlag, og særlig forpliktelse til å initiere og fremme løsninger av disse problemene. Altså kan samfunnsvitenskapen bidra til å forstå, forkaste og forandre ulike forhold i samfunnet.

Denne oppgaven kan stille seg innenfor alle disse tre hovedoppgavene.

Når det gjelder det analytiske er deler av hensikten med oppgaven å analysere forholdet mellom barn med – og uten innvanderbakgrunn når det gjelder hjelpetiltak. Videre drøftes funnene i forhold til relevante teorier og litteratur med et kritisk blikk og ivaretar dermed den andre oppgaven. Til sist vil jeg komme med implikasjoner for praksis, og ivaretar dermed den siste hovedoppgaven.

4.2 Hjelpetiltaksprosjektet

Jeg har brukt datamateriale fra en stor studie som UNI Research Helse, Regionalt kunnskapssenter for barn og unge (RKBU Vest) og NOVA - Høgskolen i Oslo og Akershus har gjennomført om hjelpetiltak i barnevernet på oppdrag fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir), heretter kalt hjelpetiltaksprosjektet (Christiansen et al., 2015). Det har i svært liten grad vært forsket på hjelpetiltak før dette prosjektet, og dette var derfor det første prosjektet som ga en inngående beskrivelse og analyse av barnevernets hjelpetiltak i Norge. Prosjektets målsetning var «å øke kunnskapen om barnevernets mest brukte hjelpetiltak når det gjelder målgrupper, formål, innhold og utbytte, og om mulige sammenhenger mellom disse» (Christiansen et al., 2015, s. 7). Det besto av flere delprosjekter; litteraturstudie, registerstudie, nærstudie og samfunnsøkonomisk analyse, og omfatter både kvantitative og kvalitative data. Datamaterialet i nærstudien var innhentet fra barneverntjenester i 15 kommuner/bydeler i Norge, og gjaldt til sammen 245 barn som mottok hjelpetiltak.

4.3 Mitt prosjekt

Jeg har brukt data fra nærstudien i Hjelpetiltaksprosjektet. Datamaterialet jeg har brukt består av informasjon samlet inn ved spørreskjema besvart av saksbehandlere og foreldre på ett tidspunkt i løpet av 2013/2014. Foreldre ble forespurt om å delta i undersøkelsen i forbindelse med et møte for oppstart eller evaluering av tiltak. De ble bedt om å fylle ut spørreskjema rett i etterkant, etter at samtykke forelå, evt. ved et senere tidspunkt. Spørreskjemaet ble oversatt til arabisk, somali og engelsk slik at personer med minoritetsbakgrunn lettere skulle kunne delta. Det var imidlertid kun ett skjema som ble returnert på engelsk, og ingen på de andre språkene.

Jeg har gjort analyser basert på noen få av spørsmålene, som ble valgt ut fra min problemstilling.

Utvalg

Inklusjonskriteriene for studien var alle barn i alderen 0-17 år som mottok hjelpetiltak i datainnsamlingsperioden, både pågående og nye saker. Barn som mottok hjelpetiltak i form av plassering utenfor hjemmet ble ekskludert. Det var imidlertid barneverntjenesten ved saksbehandlerne som sto for invitasjon til studien. Det var forskjellig praksis for hvordan dette ble gjort, noen kontorer hadde på forhånd sendt informasjon til potensielle deltakere,

mens ved ett av kontorene ble kun et underutvalg spurt, basert på dag i måneden barnet var født. Foreldre og saksbehandlere til 245 barn deltok i studien, 231 saksbehandlere og 212 foreldre svarte på spørreskjema. For saksbehandlere var det en svarprosent på 94,3%, for foreldre var det en svarprosent på 86,5%. Til sammen foreligger det minst ett svar for hvert av de 245 barna.

4.4 Variablene

Alle variabler, verdier og svar ble plottet inn i dataprogrammet IBM SPSS.

For flere av variablene slo jeg sammen noen av verdiene for å gjøre analysedataet mer håndterbart. Det var da viktig å være oppmerksom på at noen av nyansene kunne forsvinne og at jeg kunne skjule interessant informasjon (Jacobsen 2003 s. 190). Der det var nyttig gjorde jeg likevel analyser av materialet uten å slå sammen, og har skrevet om dette i oppgaven.

4.4.1 Analysevariabelen

I denne studien har jeg sammenlignet barn med og barn uten innvandrerbakgrunn i forhold til flere andre variabler, og har derfor laget en variabel kalt *Innvandrerbakgrunn*, og gitt verdiene *Ja* og *Nei*. Jeg vurderte at det var hensiktsmessig å ta utgangspunkt i foreldrenes landbakgrunn, og at jeg kunne gjøre et skille mellom om de var fra Norden eller utenfor Norden pga. en viss kulturell likhet. Dersom barnet ikke bodde med begge foreldre vurderte jeg det som viktig å vektlegge landbakgrunn til den av foreldrene som barnet bodde med. På denne bakgrunn kom jeg fram til følgende definisjon av innvandrerbakgrunn: Innvandrerbakgrunn er i dette prosjektet definert som barn som bor med en eller to foreldre som er født i et land utenfor Norden.

I noen tilfeller måtte jeg manuelt gi verdien *Nei* eller *Ja*, da jeg måtte gå nøye gjennom begge skjema for å se hvem barnet bodde med i forhold til hvem av foreldrene som var fra et land utenfor Norden. Det var også noen tilfeller hvor barnet var født utenfor Norden, mens begge foreldre var fra Norden, der fikk barnet verdien *Nei*.

4.4.2 Bakgrunnsvariablene

Bakgrunnsvariablene er variablene som forteller om barnas sosioøkonomiske kjennetegn. Dette omfatter kjønn, alder, hvem barnet bor med, foreldrenes utdanning og foreldrenes livsopphold.

Variabelen *Kjønn* har verdiene *Jente* og *Gutt*, og er sammensatt av svar fra foreldre, saksbehandlere og barn. Det ble funnet to tilfeller i datamaterialet hvor det var manglende samsvar. Dette ble rettet opp i etter kontroll med sakspapirer fra hjelpetiltaksprosjektet.

Variabelen *Alder* hadde i utgangspunktet to variabler, en for antall år, og en for antall måneder. Det ble tatt utgangspunkt i svar fra foreldrene, og der dette mangler ble det supplert med svar fra saksbehandlerne. Det ble videre tatt utgangspunkt i variabelen for år, mens variabelen måneder ble brukt som kontroll. Det var manglende samsvar i rundt 30 tilfeller, og disse ble kontrollert for og rettet opp i. Jeg rekodet variabelen til en variabel med tre verdier, 0-5 år, 6-12 og 13+ år.

Bor med er variabelen som beskriver hvem av foreldrene barnet bor med. Det ble tatt utgangspunkt i foreldresvarene, supplert med saksbehandlersvarene der dette manglet. I spørreskjemaet til foreldre og saksbehandlere hadde variabelen følgende verdier: *Mor og far*, *Mor alene*, *Far alene*, *Både mor og far (delt omsorg)*, *Mor og partner*, *Far og partner*, og i foreldreskjemaet var det i tillegg en verdi *Annen/andre*, med mulighet for å skrive hvem barnet bodde hos. Jeg rekodet variabelen fra 7 verdier til 5 verdier, hvor jeg slo sammen verdiene *Mor aleine* og *Far aleine* til en verdi kalt *Mor/Far aleine*, og videre verdiene *Mor og partner* og *Far og partner* til en verdi kalt *Mor/far og partner*.

Når det gjelder variabelen *Foreldrenes utdanning* var det i saksbehandlerskjemaet anledning til å svare hva som var utdanningsnivået til begge foreldrene, mens foreldreskjemaet bare etterspurte utdannelsen til den forelder som besvarte skjemaet. Saksbehandlerne hadde i tillegg mulighet til å sette flere kryss, mens det i foreldreskjemaet var gjensidig utelukkende kategorier. Det ble derfor tatt utgangspunkt i foreldresvarene, men supplert med svar fra saksbehandlere ved manglende svar fra foreldre. Dersom barnet bodde med én forelder ble det supplert med informasjon om den andre forelder, mens når barnet bodde med begge foreldrene ble det brukt høyeste utdanningskategori. Også denne variabelen ble rekodet, fra seks til tre verdier. I skjemaet var det verdiene *Ikke avsluttet grunnskole*, *Avsluttet grunnskole*, *Videregående skole påbegynt*, *Videregående skole gjennomført*, *Utdanning fra høyskole/universitet* og *Annet*. I «annet»-kategorien fremkom flere som hadde yrkesfaglig utdanning, som ble samlet i en ny kategori. Jeg har rekodet til verdiene *Ikke avsluttet videregående*, *Avsluttet videregående/yrkesfaglig* og *Høyskole/universitet*.

Også når det gjelder variabelen *Foreldrenes livsopphold* var det i saksbehandlerskjemaet mulighet til å svare for både hovedomsorgsperson og eventuell annen omsorgsperson, mens det i foreldreskjemaet bare var etterspurt informasjon fra den forelder som svarte.

Foreldrene hadde mulighet til å sette flere kryss, mens det i saksbehandlerskjemaet var gjensidig utelukkede kategorier. Det er derfor tatt utgangspunkt i svar fra saksbehandlere som gjelder hovedomsorgsperson, og supplert med svar fra foreldre der dette manglet. Ved svar fra foreldre er det brukt beste alternativ, dersom det er krysset av for flere alternativer.

Svaralternativene i spørreskjemaet var *Arbeidsinntekt*, *Sykepenger*, *Arbeidsavklaringspenger*, *Overgangsstønad*, *Uføretrygd*, *Annen trygdeytelse*, *Sosialhjelp*, *Ektefelle/samboers inntekt*, og *Annet*. *Arbeidsinntekt* og *Sykepenger* ble slått sammen til *Arbeidsinntekt*, mens de resterende verdiene ble slått sammen til *Trygd og sosialhjelp*.

4.4.3 Variablene tiltak, begrunnelse for tiltak og siktemål med tiltak

I foreldreskjemaet var det listet opp 17 tiltak inkludert *Annet*, hvor foreldrene skulle krysse av for at de hadde tiltaket. De kunne sette flere kryss, dersom de mottok mer enn ett hjelpetiltak. For de tiltakene de krysset av at de fikk, kunne de også svare på «synes du tiltaket er nyttig for barnet/familien», med svaralternativer *nei*, *i noen grad* eller *i stor grad*. Det var i tillegg noen linjer hvor de kunne skrive ned ekstra kommentarer eller opplysninger.

I saksbehandlerskjemaet var de samme 17 tiltakene listet opp, men det var lagt til 9 flere tiltak. Syv av disse var veiledningsprogrammer: *Marte Meo*, *MST*, *PMTO* osv., de to andre er *leksehjelp* og *hjemmekonsulent*. To tiltak som også var i foreldreskjemaet var i saksbehandlerskjemaet gitt to svaralternativer, dette gjaldt *barnehage*, hvor det var lagt til tiltaket *barnehage som pålegg (§4-4,4)* og *tilsyn i hjemmet*, hvor det var lagt til tiltaket *tilsyn som pålegg (§4-4,4)*. I tillegg skulle saksbehandler skrive inn fra hvilket år og måned tiltaket var gitt fra, det skulle ikke foreldrene.

For analysene er det tatt utgangspunkt i saksbehandler, da de ble regnet som mest pålitelige utfra kjennskap til de konkrete vedtakene i sakene. De syv veiledningsprogrammene ble samlet i en kategori kalt *Foreldreveiledningsprogram*.

Spørsmålet om hva som var begrunnelsen til iverksatt tiltak var det delt i tre kategorier; *Forhold knyttet til foreldrene*, *Forhold knyttet til foreldrenes ivaretagelse av barnet* (omsorg) og *Forhold knyttet til barnet*. Det var mellom 8 og 15 mulige forhold under hver av disse kategoriene, og det var ikke gjensidig utelukkende svar, altså kunne hvert barn ha flere grunner for at det var iverksatt tiltak fra barnevernet. Foreldre og saksbehandlere hadde de

samme svaralternativene, med unntak av at under *Forhold knyttet til foreldrene* hadde saksbehandlerne tre flere svaralternativer som ikke fantes i foreldreskjemaet. Disse er ikke med i de videre analysene som har fokus på sammenligning. Det er gjort analyser av både foreldresvarene og saksbehandlersvarene.

Når det gjelder siktemål med tiltakene, var det også tre kategorier; *Når det gjelder barnet/ungdommen*, *Når det gjelder foreldrenes ivaretagelse av barnet/ungdommen* og *Når det gjelder familien og foreldrene*. Det var mellom 7 og 13 svaralternativer under hver av kategoriene, og foreldrene og saksbehandlerne hadde de samme svaralternativene. Det er også her gjort analyser av både foreldresvarene og saksbehandlersvarene.

4.4.4 Variabelen kjernebarnevern og velferdsbarnevern

Variabelen er laget med utgangspunkt i Kojan (2011) sin beskrivelse av begrepene. Under levekårsbarnevern har jeg kategorisert begrunnelsene *Økonomiske problemer* og *Foreldre slitne utslitt*, og siktemålene *Bedre familiens boforhold*, *Bedre familiens økonomi*, *Delta i organiserte fritidsaktiviteter* og *Bedre familiens samarbeid med andre*.

Under kjernebarnevern har jeg kategorisert begrunnelsene *Konflikter/vold mellom foreldre/omsorgspersoner*, *Fysisk mishandling av barnet*, *Foreldres rusmisbruk* og *Foreldrenes psykiske vansker*, og siktemålene *Bedre foreldrenes psykiske helse* og *Gi praktisk omsorg*.

4.5 Analysemetodene

Jeg har brukt kvantitativ metode, som egner seg godt til å beskrive hyppighet eller omfanget av et fenomen (Jacobsen, 2003), for eksempel hjelpetiltak. Ved bruk av kvantitativ metode skjer kategorisering og strukturering før datainnhenting (Jacobsen, 2003), slik som ved utforming av et spørreskjema. Forskeren definerer hva det er interessant å vite noe om og hvilke svaralternativer som er relevante (Jacobsen, 2003).

I min oppgave har jeg brukt krysstabellanalyse, og skal her gi en kort beskrivelse av denne metoden. Jeg brukte dataprogrammet IBM SPSS for å gjøre analysene. For å vurdere styrkegraden har jeg benyttet kjikvadrat.

4.5.1 Krysstabeller og kjikvadrat test

Jeg har i alle analysene foretatt bivariat krysstabell-analyse, som brukes for å studere sammenhengen mellom variabler på nominalnivå. Jeg har brukt denne analysemetoden for å beskrive utvalget, og for å teste sammenhenger mellom innvandrerbakgrunn og andre variabler. Jeg har brukt kjikvadrat-test for å undersøke styrken i sammenhengen mellom to variabler.

Krysstabeller er en enkel måte å teste sammenheng mellom to variabler, og den mest brukte testen for å vurdere sammenhengen mellom kryssfordelte data på nominalt nivå er kji-kvadrattesten (Bjørndal & Hofoss, 2004). Kjikvadratet er et tall som representerer forskjellen mellom den observerte fordelingen, og den fordelingen en hadde forventet dersom den såkalte «nullhypotesen» var sann (Bjørndal & Hofoss, 2004). Nullhypotesen om ingen sammenheng betyr i denne sammenheng at barn med innvandrerbakgrunn ikke skiller seg fra barn uten innvandrerbakgrunn. Kji-kvadrattesten tester om fordelingen i kolonnene i krysstabellen er identiske (Bjørndal & Hofoss, 2004).

Kji-kvadratet er et tall som regnes ut, men som ikke er et absolutt mål på graden av sammenheng (Bjørndal & Hofoss, 2004). Kjikvadratet øker når sammenhengen blir sterkere, men det øker også når utvalgsstørrelsen øker.

IBM SPSS tilbyr også en korrigert verdi for to-ganger-to krysstabeller, kalt Yates` Continuity Correction. Denne kompenserer for hva noen mener er en overestimert verdi av kji-kvadratverdien brukt i slike tabeller (Pallant, 2013). Det er denne jeg benytter i mine analyser.

Signifikansnivået sier noe om hvor ofte en er villig til å gjøre feil når en generaliserer (Bjørndal & Hofoss, 2004). Dette settes ofte ved 5%, hvor p-verdien da blir .05 eller mindre. I min oppgave har jeg valgt å sette signifikansnivået ved 5% ($p < .05$). men jeg har også opplyst og ofte kommentert funn med verdi $\dagger = (p < .10)$.

4.5.2 Datakvalitet, reliabilitet og validitet

4.5.2.1 Datakvalitet

Kvaliteten på et datamateriale kan være god eller dårlig alt etter hvilken problemstilling de er ment å besvare (Grønmo, 2004). Mine analyser er basert på noen utvalgte spørsmål fra et spørreskjema: bakgrunn (alder, kjønn på barnet osv.), hvilke tiltak barnet mottar, begrunnelse

for tiltak og siktemål med tiltak. Mine problemstillinger var om barn med og uten innvandrerbakgrunn skiller seg fra hverandre når det gjelder sosioøkonomiske forhold, hvilke tiltak de får og når det gjelder begrunnelser og siktemål med tiltak. Dette får jeg også svar på, og etter min vurdering er da kvaliteten på datasettet god med tanke på problemstillingen min.

Ifølge Grønmo (2004) kan datakvaliteten anses å være god dersom «*datamaterialet bygger på vitenskapelige prinsipper for sannhetsforpliktelse og logisk drøfting, og dersom så vel utvelgingen av enheter og informasjonstyper som innsamlingen av data er gjennomført på en systematisk og forsvarlig måte (...)*». Dette kan betraktes som kriterier for vurdering av datakvalitet. Imidlertid kan to overordnede kriterier, reliabilitet og validitet, sammenfatte de viktigste aspektene.

4.5.2.2 Reliabilitet

Med reliabilitet menes datamaterialets pålitelighet, og den er høy hvis undersøkelsesopplegget og datainnsamlingen gir pålitelige data (Grønmo, 2004). «*Påliteligheten kommer til uttrykk ved at vi får identiske data dersom vi bruker det samme undersøkelsesopplegget ved ulike innsamlinger av data om de samme fenomenene*» (Grønmo, 2004, s. 220). I praksis kan det være umulig å gjenta den samme studien, for eksempel fordi samfunnsmessige forhold er i stadig endring. En slik prinsipiell avklaring er likevel hensiktsmessig, da «*Reliabiliteten viser i hvilken grad variasjoner av datamaterialet skyldes spesielle trekk ved undersøkelsesopplegget eller datainnsamlingen*» (Grønmo, 2004, s. 220). «*Høy reliabilitet forutsetter dels at undersøkelsesopplegget er utformet så klart at det fungerer på en entydig måte, dels at datainnsamlingen blir grundig og systematisk gjennomført*» (Grønmo, 2004, s. 221).

I kvantitative studier kan reliabilitet testes og beregnes relativt presist, og baserer seg på systematiske drøftinger av de ulike elementene i undersøkelsesopplegget og datainnsamlingen (Grønmo, 2004). Ringdal (2013) viser til flere måter å vurdere reliabilitet på, hvor allmenn kildekritikk anses særlig relevant når man benytter andres datamateriale. Man må da sette seg inn i hvordan dataene er samlet inn, og se grundig på hvordan spørsmålene er formulert for å spore eventuelle feilkilder. Reliabilitet vil påvirkes av nøyaktigheten i registreringen av dataen, av feilsøking og rettingen av eventuelle feil. Jeg har satt meg inn hvordan dataene ble samlet inn og hvordan spørreskjemaene var formulert. Alle variabler, verdier og svar ble plottet inn i dataprogrammet IBM SPSS og det kan i denne prosessen skje at det plottes inn

feil data. Det har dermed vært viktig og nyttig å gå nøye gjennom alt datamateriale, for å kunne avdekke og rette opp i eventuelle feil. Hjelpetiltaksprosjektet utarbeidet noen retningslinjer og kvalitetssikring av de sosioøkonomiske variablene. Hensikten var at alle som jobbet med deler av prosjektet brukte den samme utgangsinformasjonen når det gjaldt utvalgets kjennetegn. Retningslinjene har også vært utgangspunkt for min gjennomgang og retting av nevnte variabler. Det ble funnet flere feil underveis som ble rettet opp i. Det manglet for eksempel verdier for noen av barna på variablene innvandrerbakgrunn, kjønn, alder, bor med, foreldrenes utdanning og foreldrenes arbeidsinntekt. Noen var også kodet feil. Noen av manglene ble rettet etter kontroll med sakspapirene. Etter datainnsamling 2 fikk Hjelpetiltaksprosjektet flere av de riktige verdiene på plass, for eksempel for landbakgrunn. Det kan ikke utelukkes at det er noen feil som ikke er oppdaget, men det vurderes at de feil som kan eksistere ikke er avgjørende for analysene og funnene som er gjort.

4.5.2.3 Validitet

Med validitet menes gyldighet i forhold til de problemstillinger som skal belyses. Dersom undersøkelsesopplegget og datainnsamlingen resulterer i data som er relevante for problemstillingen er validiteten høy (Grønmo, 2004).

Grønmo (2004) skriver at det i samfunnsvitenskapelige studier er umulig å oppnå perfekt validitet i praksis, og at det ikke finnes noen enkle kriterier for hva som kan betraktes som tilfredsstillende validitet. Det er heller ikke mulig å teste eller beregne grad av validitet eksakt. Vurdering av validitet foregår heller ved kritiske og systematiske drøftinger av undersøkelsesopplegg, datainnsamling og datamaterialet. Det må i slike drøftinger vektlegges de validitetstypene som er gjeldene for den aktuelle studien. Vurderinger av validiteten kan likevel ofte underbygges av spesielle empiriske undersøkelser eller analyser (Grønmo, 2004). Aktuelle typer av validitet for min oppgave er intern og ekstern validitet.

Intern validitet referer til om undersøkelsen er gjennomført på en tilfredsstillende måte, slik at konklusjoner om årsakssammenhenger er gyldige (Grønmo, 2004). Dette inkluderer å utelukke tilfeldig feil, systematisk feil og bakenforliggende faktorer (Bjørndal & Hofoss, 2004). Tilfeldige og systematiske feil viser for eksempel til om utvalget av enheter kan generaliseres til populasjonen. Hjelpetiltaksprosjektet (Christiansen et al., 2015) påpekte at i utgangspunktet skulle alle barn i alderen 0-17 år med hjelpetiltak fra de 15 barneverntjenestene delta i prosjektet. I praksis ble utvalget begrenset av at rekruttering

foregikk på forskjellige måter i de forskjellige barneverntjenestene, og at en del foreldre ikke ønsket å delta. Foreldre som ikke har gode nok norskkunnskaper, eller foreldre med lese- og skrivevansker kan være blant dem som valgte å ikke svare. Spørreskjema ble oversatt til språkene arabisk, somali og engelsk, nettopp for å inkludere de som ikke kunne så godt norsk, men det var kun én som valgte å benytte seg av det engelske skjemaet, og ingen på de andre språkene. Dette representerer både systematisk og tilfeldig feil. Hjelpetiltaksprosjektet benyttet enkelte variabler fra barnevernsstatistikken for å undersøke om deres utvalg skilte seg fra populasjonen av hjelpetiltaksmottakere. «*Statistiske analyser viser at nærstudiens utvalg er representativt når det gjelder barnas kjønn, men ikke når det gjelder alder (flere yngre barn) eller hvem barnet bor med (flere bor med bare en av foreldrene). Det er også enkelte forskjeller når det gjelder i hvor stort omfang de ulike hjelpetiltakene er anvendt*» (Christiansen et al., 2015, s. 69).

Med ekstern validitet menes om funnene er realistiske og kan generaliseres til samfunnet og populasjonen (Grønmo, 2004). Jacobsen (2003) kaller det også overførbarhet, og sier at for at det skal være mulig å overføre funn fra en sammenheng til en annen, må det studerte være representativt for den sammenhengen det ønskes å overføres til. «*Kvantitativ metode har den åpenbare fordel at den standardiserer informasjonen og gjør den lett å behandle ved hjelp av datamaskiner*» (Jacobsen, 2003, s. 42). Videre skriver han at ved å spørre mange respondenter kan man få et representativt utvalg som øker muligheten til å generalisere til alle man ønsker å si noe om. Mitt utvalg på 245 barn som mottar hjelpetiltak er et relativt stort utvalg. De er fra 15 forskjellige kommuner og bydeler i Norge, og representerer store og mellomstore kommuner. Det mangler representanter fra små kommuner og kommuner med interkommunalt samarbeid. Videre påpeker hjelpetiltaksprosjektet i sin rapport at det er flere yngre barn og færre ungdommer i utvalget enn i populasjonen.

4.6 Etiske avveininger

Etikk i forskning handler om både forarbeidet, datainnhenting, analysering, skriving og publisering av materialet, og ikke minst om oppbevaring av (sensitive) data.

Siden jeg har brukt data fra et større forskningsmateriale er det forskerne i Hjelpetiltaksprosjektet som har gjennomført forarbeidet og datainnhenting. Prosjektplan, informasjonsskriv, samtykkeerklæringer, spørreskjema og intervjuguider (til sammen 27

dokumenter) er godkjent av Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD). All innhenting av data er gjort etter samtykke fra de det gjelder.

Jeg mottok data i form av en IBM SPSS-fil, hvor alle svar fra spørreskjemaene til foreldre og saksbehandlere var plottet inn. Min biveileder var også en av forskerne ved Hjelpetiltaksprosjektet, så hun var godt kjent med dataene. Filen med data har vært oppbevart på min datamaskin, og inneholder ikke personidentifiserbare data. Filen vil bli slettet når mitt masterprosjekt er avsluttet.

For å gjennomføre mine analyser bearbeidet jeg dataene noe, men ikke i en slik grad at informasjonen er endret.

Det skal ikke være mulig å identifisere noen respondenter ut fra mine analyser. Jeg har gjort analyser på gruppenivå, så det er ikke mulig å kople sammen for eksempel landbakgrunn, alder eller noen av de andre variablene.

4.6.1 Forskning på barn og sårbare grupper

Ifølge barnekonvensjonen artikkel 12 (Menneskerettsloven, 1999) har «*barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, retten til fritt å gi uttrykk for disse synspunkter i alle forhold som vedrører barnet, og tillegge barnets synspunkter behørig vekt i samsvar med dets alder og modenhet*». Barn har altså rett til å meddele seg. Men ser vi på artikkel 36 som sier at «*Partene skal beskytte barnet mot alle andre former for utnyttning som på noen måte kan være til skade for barnets ve og vel*» (Menneskerettsloven, 1999) ser vi at barn også har rett på beskyttelse. Det må derfor avveies om den forskning det ønskes barn deltakelse i, om retten til å delta skal stå sterkere enn retten til beskyttelse, dersom det antas at forskningen kan medføre noe negativt. Barn har rett til å delta, men de har også rett til å slippe å delta. I min studie er det barna som er utgangspunktet, det er barna som har rett på og som mottar tiltak fra barneverntjenesten. Jeg bruker data fra foreldre og saksbehandlere som svarer på spørreskjema, så barn deltar ikke direkte i min studie. Jeg mener likevel at informasjonen jeg har om disse barna er sensitive, og skal behandles med respekt. Det viktigste er selvfølgelig å passe på at dataene ikke havner på avveie. Videre at jeg gjennomfører studien på en slik måte at den kan komme barna til gode. Det jeg håper å oppnå med studien min er at kunnskap om barn, både med og uten innvandrerbakgrunn, i sårbare situasjoner skal komme fram i lyset. Jeg fokuserer på levekår og kulturforskjeller i oppdragelse.

Foreldrene til barn som har tiltak fra barneverntjenesten kan også betraktes som en sårbar gruppe. Ofte er det foreldrenes problemer som er grunn til at barn mottar hjelpetiltak, det være seg vansker med rus, psykisk helse, omsorgsoppgaven, flykninge-/innvandrerbakgrunn. For sårbare voksne er det mange av de samme hensynene som må tas når det gjelder forskning. De har krav på å velge å ikke delta, og på at forskningen gjennomføres på en så lite skadelig måte som mulig.

5 Presentasjon av funn

I dette kapittelet vil jeg først beskrive utvalget, før jeg presenterer funn fra de analyser jeg har gjort for å besvare problemstillingene tilknyttet min masteroppgave. Jeg skal først presentere utvalget ved hjelp av utvalgte sosioøkonomiske kjennetegn. Jeg vil så presentere resultater fra analyser av hvordan tiltak fordeler seg på analysegruppene – barn med og barn uten innvandrerbakgrunn. Videre vil jeg presentere resultater fra analyser av begrunnelse for tiltak og siktemål med tiltak. Til sist vil jeg kategorisere begrunnelser og siktemål med signifikante forskjeller under kjernebarnevern og velferdsbarnevern. I mine analyser betyr barn med innvandrerbakgrunn både barn som har innvandret selv, og norskfødte barn av innvandrerforeldre.

5.1 Presentasjon av utvalget

Utvalget i min studie besto av 245 barn med hjelpetiltak fra barneverntjenesten, fra 15 kommuner/bydeler i Norge. Utvalget besto av 100 (40,8%) jenter og 145 (59,2%) gutter i alderen 0-18 år. Gjennomsnittsalderen var 8,3 år (SD 4,6). Når det gjaldt hvem av foreldrene barnet bodde sammen med, bodde de fleste barna, 53,5%, sammen med mor eller far aleine. 24,7% av barna bodde sammen med både far og mor, mens for 9,5% av barna hadde foreldrene delt omsorg, og 8,6% av barna i utvalget bodde med en av foreldrene og dennes partner. 40,8% av barnas foreldre hadde videregående eller yrkesfaglig som høyeste fullførte utdanning, og av disse hadde 36,1% fullført videregående, mens 4,7% hadde yrkesfaglig utdanning. Når det kom til høyere utdanning ved høyskole eller universitet hadde 22,7% av utvalget dette. Vedrørende livsopphold hadde 57,4% av familiene arbeidsinntekt mens 42,6% av familiene levde av trygd eller sosialhjelp. I utvalget var 173 barn uten innvandrerbakgrunn, og 72 barn hadde innvandrerbakgrunn. Se oversikt over utvalget i tabell 1.

Tabell 1. Sosioøkonomiske kjennetegn hos barn med og uten innvandrerbakgrunn (N= 233-245)

Sosioøkonomiske forhold	N	Innvandrerbakgrunn		Chi-square (df)
		Ja (n)	Nei (n)	
<i>Kjønn</i>				
Jenter	100	36% (26)	43% (74)	.934 (1)
Gutter	145	64% (46)	57% (99)	
<i>Alder</i>				
0-5 år	78	32% (23)	32% (55)	.095 (2)
6-12 år	113	47% (34)	46% (79)	
13+ år	54	21% (15)	23% (39)	
<i>Bor med</i>				
Mor og far	60	22% (16)	25% (44)	7.246 (4)
Mor aleine/far aleine	132	63% (45)	50% (87)	
Mor/far og partner	21	3% (2)	11% (19)	
Delt omsorg	23	7% (5)	10% (18)	
Annet	9	6% (4)	3% (5)	
<i>Foreldrenes utdanning</i>				
Ikke avsluttet vgs	85	46% (32)	33% (53)	6.379 (2) *
Avsluttet vgs/yrkesfag	95	29% (20)	46% (75)	
Høgskole/universitet	53	26% (18)	22% (35)	
<i>Foreldrenes livsopphold</i>				
Arbeidsinntekt	141	50% (36)	61% (105)	2.539 (1)
Trygd og sosialhjelp	103	50% (36)	39% (67)	

Note: Data presented as % (n). † p < 0.10; * p < 0.05; ** p < 0.01; *** p < 0.001

Chi-square presentert som continuity corrections ved 2*2 tabeller

Prosentene er rundet av

5.2 Forskjeller i sosioøkonomiske forhold mellom barn med og uten innvandrerbakgrunn

Når det kom til forskjeller i sosioøkonomiske kjennetegn mellom barn med og uten innvandrerbakgrunn, var det ingen signifikante funn knyttet til noen av variablene, så nær som for variabelen *Foreldrenes utdanning*, hvor det var en signifikante forskjell mellom barn med og uten innvandrerbakgrunn. Det var en høy andel foreldre med innvandrerbakgrunn, 46%, som ikke hadde fullført videregående utdanning, mot 29% som hadde fullført. For foreldre uten innvandrerbakgrunn var det 33% som ikke hadde fullført videregående utdanning, mot 46% som hadde fullført. Det framkommer ikke av tabellen, men av foreldrene med innvandrerbakgrunn var det en ganske høy andel (17%) som ikke hadde fullført grunnskole, mot 4% av foreldrene uten innvandrerbakgrunn. I dette utvalget var det ingen av foreldrene til

barna med innvandrerbakgrunn som hadde yrkesfaglig utdanning, mens 7% av foreldrene til barna uten innvandrerbakgrunn hadde yrkesfaglig utdanning. Det var også verd å merke seg at foreldre med innvandrerbakgrunn i større grad enn foreldre uten innvandrerbakgrunn hadde høyskole og universitet, 26% mot 22%.

Når det kom til *kjønn* var det likevel prosentvis flere gutter og færre jenter blant barn med innvandrerbakgrunn enn blant barn uten innvandrerbakgrunn. For variabelen *hvem barnet bor med* var det prosentvis flere barn med innvandrerbakgrunn som bodde med mor eller far aleine, enn barn uten innvandrerbakgrunn. Motsatt var det flere barn uten innvandrerbakgrunn som bodde med mor eller far og partner, i forhold til barn med innvandrerbakgrunn. Variabelen *foreldrenes livsopphold* viste også noen forskjeller, men som ikke var signifikante. For barn uten innvandrerbakgrunn hadde 61% av foreldrene arbeidsinntekt og 39% trygd og sosialhjelp som livsoppholdsgrunnlag, mens for barn med innvandrerbakgrunn hadde foreldrene arbeidsinntekt i 50% og trygd eller sosialhjelp i 50% av tilfellene. Se tabell 1.

5.3 Forskjeller i tiltak mellom barn med og uten innvandrerbakgrunn

De tre mest brukte tiltakene i hele utvalget var *Råd og veiledning til foreldre* med 70%, *Ansvarsgruppe* med 37% og *Besøkshjem/avlastning* med 27%. De minst brukte tiltakene var *Leksehjelp*, *Bolig med oppfølging* og *Foreldre-barn senter*, hvor knappe 1% eller færre hadde disse tiltakene. Det var ikke forskjeller på om det var barn med eller uten innvandrerbakgrunn som hadde disse tiltakene.

Det var ett tiltak hvor vi så en signifikant forskjell på barn med og uten innvandrerbakgrunn, og det var *Miljøarbeider i hjemmet* ($p = .017$). Det var barn med innvandrerbakgrunn som i størst grad fikk dette tiltaket innvilget. For tiltaket *Støtte til fritidsaktiviteter* var det også en svak forskjell på barn med og uten innvandrerbakgrunn, men denne var ikke signifikant ($p = .095$).

Tabell 2. Tiltak for barn med og uten innvandrerbakgrunn (N=245)

Tiltak	N	Innvandrerbakgrunn		Chi-square (df)
		Ja (n)	Nei (n)	
Råd og veiledning til foreldre	172	72% (52)	69% (120)	.085 (1)
Råd og veiledning til ungdom	39	19% (14)	15% (25)	.611 (1)
Besøks hjem/avlastnings hjem	66	22% (16)	29% (50)	.838 (1)
Økonomisk hjelp	48	24% (17)	18% (31)	.716 (1)
Barnehageplass	31	17% (12)	11% (19)	1.016 (1)
Ansvarsgruppe	91	38% (27)	37% (64)	.000 (1)
Støtte til SFO	11	4% (3)	5% (8)	.000 (1)
Støtte til fritidsaktiviteter	21	14% (10)	6% (11)	2.781 (1) †
Støttekontakt	14	8% (6)	5% (8)	.701 (1)
Leksehjelp	1	1% (1)	0% (0)	.206 (1)
Hjemmekonsulent	9	6% (4)	3% (5)	.406 (1)
Miljøarbeider i hjemmet	25	18% (13)	7% (12)	5.700 (1) *
Tilsyn i hjemmet	13	4% (3)	6% (10)	.040 (1)
Foreldre-barn senter	3	0% (0)	2% (3)	.237 (1)
Foreldreveiledningsprogram	29	10% (7)	13% (22)	.197 (1)
Andre hjemmebaserte tiltak	8	0% (0)	5% (8)	2.134 (1)
Bolig med oppfølging	2	1% (1)	1% (1)	.000 (1)
Andre tiltak	39	18% (13)	15% (26)	.159 (1)

Note: Data presented as % (n). † p < 0.10; * p < 0.05; ** p < 0.01; *** p < 0.001

Chi-square presentert som continuity corrections ved 2*2 tabeller

Prosentene er rundet av

5.4 Forskjeller i begrunnelse for tiltak mellom barn med og uten innvandrerbakgrunn slik saksbehandlere og foreldre så det

Med begrunnelse for tiltak menes hva som er bakgrunnen for at tiltak blir iverksatt, hva som er problemet eller utfordringen til barnet eller familien.

Når det kommer til begrunnelse for tiltak var det tre kategorier; *forhold knyttet til foreldrene*, *forhold knyttet til foreldrenes ivaretagelse av barnet* (omsorg) og *forhold knyttet til barnet*.

Det var mellom 8 og 15 mulige forhold under hver av disse kategoriene, og det var ikke gjensidig utelukkende svar, altså kunne hvert barn ha flere grunner for at det var iverksatt tiltak fra barnevernet. Jeg vil ta for meg disse kategoriene hver for seg, og beskrive hvordan foreldre og saksbehandlere vurderte hva som var begrunnelsene for iverksatte tiltak.

5.4.1 Forhold knyttet til foreldrene

Saksbehandlerne og foreldrene hadde samme valgmuligheter ved avkrysning i sine skjemaer, med unntak av tre variabler som ikke var med i foreldreskjemaet; *psykisk utviklingshemming*, *kriminalitet* og *manglende støttende nettverk*. Disse er derfor tatt ut av analysene.

Saksbehandlersvar

For saksbehandlersvarene (tabell 3a) så vi at det var fire forhold som hadde signifikante forskjeller mellom barn med og uten innvandrerbakgrunn. Begrunnelsene som i størst grad gjaldt for foreldre uten innvandrerbakgrunn var *Rusmisbruk* og *Psykiske vansker*. Ifølge saksbehandlerne strevde 19% av foreldrene uten innvandrerbakgrunn med rusmisbruk, mot 7% av foreldrene med innvandrerbakgrunn, mens 45% av foreldrene uten innvandrerbakgrunn strevde med psykiske vansker, mot 27% av foreldrene med innvandrerbakgrunn ifølge saksbehandlerne. Foreldre med innvandrerbakgrunn hadde i større grad enn foreldre uten innvandrerbakgrunn vansker med *Konflikter/vold mellom foreldre/omsorgsgivere* og *Økonomiske problemer*, slik saksbehandlerne så det. Saksbehandlerne oppga at 47% av foreldrene/omsorgsgiverne i familier med innvandrerbakgrunn hadde problemer med vold eller konflikter, mens dette gjaldt for 28% av foreldrene/omsorgsgiverne i familier uten innvandrerbakgrunn. Familier med innvandrerbakgrunn strevde med økonomiske problemer i 35% av tilfellene, mens dette gjaldt for 22% av familiene uten innvandrerbakgrunn ifølge saksbehandlerne.

Tabell 3a. Begrunnelse for tiltak, forhold knyttet til foreldrene, saksbehandlersvar (N= 231)

Begrunnelse for tiltak, forhold knyttet til foreldrene	N	Innvandrerbakgrunn		Chi-square (df)
		Ja (n)	Nei (n)	
Ingen forhold knyttet til foreldrene	6	2% (1)	3% (5)	.058 (1)
Rusmisbruk	36	7% (5)	19% (31)	4.116 (1) *
Fysisk sykdom/funksjonshemming	20	10% (7)	8% (13)	.099 (1)
Psykiske vansker	91	27% (18)	45% (73)	5,996 (1) *
Konflikter/vold mellom foreldre/omsorgsgivere	78	47% (32)	28% (46)	6.795 (1) **
Konflikt om barnefordeling/samvær	38	22% (15)	14% (23)	1,665 (1)
Foreldre slitne/utslitt	87	37% (25)	38% (62)	.001 (1)
Økonomiske problemer	59	35% (24)	22% (35)	4.121 (1) *
Annet	27	12% (8)	12% (19)	.000 (1)

Note: Data presented as % (n). † p < 0.10; * p < 0.05; ** p < 0.01; *** p < 0.001

Chi-square presentert som continuity corrections ved 2*2 tabeller

Prosentene er rundet av

Foreldresvar

Da vi så på svarene fra foreldrene (tabell 3b) fant vi at det var signifikante forskjeller på to forhold. Foreldre uten innvandrerbakgrunn strevde i større grad enn foreldre uten innvandrerbakgrunn med psykiske helse. 28% av foreldrene uten innvandrerbakgrunn oppgav psykiske vansker, mot 8% av foreldrene med innvandrerbakgrunn ($p = .002$). Det var også en

svak sammenheng når det gjaldt rusmisbruk ($p = .06$), og 19% av foreldrene uten innvandrerbakgrunn strevde med dette, mot 8% av foreldrene med innvandrerbakgrunn. Videre så vi at når det gjaldt begrunnelsen *Foreldre slitne/utslitt*, så gjaldt dette i størst grad for foreldre med innvandrerbakgrunn (31%) enn foreldre uten innvandrerbakgrunn (17%).

Det var dermed noen forskjeller i hvilke begrunnelser som viste statistisk signifikans i foreldre- og saksbehandlersvarene, med unntak av at vi så at også foreldrene selv vurderte at familier uten innvandrerbakgrunn i større grad enn familier med innvandrerbakgrunn strevde med rusmisbruk og psykisk helse. Det var også en langt lavere andel foreldre som oppga begrunnelsen *Psykisk helse* i forhold til svar fra saksbehandlere.

Vi så at *Konflikter/vold mellom foreldre/omsorgsgivere* og *Økonomiske problemer* hadde statistisk signifikante forskjeller i svar fra saksbehandlere, men ikke i svar fra foreldre, mens *Manglende støttende nettverk* ikke var et alternativ for foreldrene å svare på.

Tabell 3b. Begrunnelse for tiltak, forhold knyttet til foreldrene, foreldresvar (N= 210-211)

Begrunnelse for tiltak, forhold knyttet til foreldrene	N	Innvandrerbakgrunn		Chi-square (df)
		Ja (n)	Nei (n)	
Ingen forhold knyttet til foreldrene	40	19% (12)	19% (28)	.000 (1)
Rusmisbruk	33	8% (5)	19% (28)	3.524 (1) †
Fysisk sykdom/funksjonshemming	10	6% (4)	4% (6)	.101 (1)
Psykiske vansker	46	8% (5)	28% (41)	9.805 (1) **
Konflikter/vold mellom foreldre/omsorgsgivere	43	16% (10)	23% (33)	.936 (1)
Konflikt om barnefordeling/samvær	23	14% (9)	61% (14)	.512 (1)
Foreldre slitne/utslitt	45	31% (20)	17% (25)	4.468 (1) *
Økonomiske problemer	43	27% (17)	18% (26)	1.591 (1)
Annet	31	17% (11)	14% (20)	.198 (1)

Note: Data presented as % (n). † $p < 0.10$; * $p < 0.05$; ** $p < 0.01$; *** $p < 0.001$

Chi-square presentert som continuity corrections ved 2*2 tabeller

Prosentene er rundet av

5.4.2 Forhold knyttet til foreldrenes ivaretagelse av barnet

Saksbehandlerne og foreldrene hadde samme valgmuligheter ved avkrysning i sine svarskjemaer når det gjaldt forhold knyttet til ivaretagelse av barnet.

Saksbehandlersvar

I svar fra saksbehandlere (Tabell 4a) så vi at det var en signifikant forskjell mellom barn med og uten innvandrerbakgrunn når det gjaldt begrunnelsen *Fysisk mishandling av barnet*.

Saksbehandlerne mente at 16% av foreldrene med innvandrerbakgrunn og 3% av foreldrene uten innvandrerbakgrunn drev med fysisk mishandling av sine barn ($p = .000$). Vi så også at det var flere foreldre med innvandrerbakgrunn som hadde fått oppgitt begrunnelsen *Psykisk omsorgssvikt/mishandling* enn foreldre uten innvandrerbakgrunn, men dette var ikke en signifikant forskjell. Saksbehandlerne hadde videre oppgitt at 15% av foreldrene uten innvandrerbakgrunn og 6% av foreldrene med innvandrerbakgrunn hadde begrunnelsen *Ingen forhold knyttet til ivaretagelse av barnet*, noe som er en liten sammenheng ($p = .098$).

Tabell 4a. Tabell 4a. Begrunnelse for tiltak, forhold knyttet til foreldrenes ivaretagelse av barnet, saksbehandlersvar (N= 231)

Begrunnelse for tiltak, forhold knyttet til ivaretagelse av barnet	N	Innvandrerbakgrunn		Chi-square (df)
		Ja (n)	Nei (n)	
Ingen forhold knyttet til ivaretagelse av barnet	28	6% (4)	15% (24)	2.740 (1) †
Vanskjøtsel/fysisk omsorgssvikt	18	10% (7)	7% (11)	.419 (1)
Fysisk mishandling av barnet	15	16% (11)	3% (4)	12.707 (1) ***
Psykisk omsorgssvikt/mishandling	26	16% (11)	9% (15)	1.690 (1)
Seksuelle overgrep/incest	1	0% (0)	1% (1)	.000 (1)
Oppdragelses- /grensesettingsproblemer	115	52% (35)	49% (80)	.035 (1)
Konflikter foreldre/barn	41	22% (15)	16% (26)	.843 (1)
Annet	53	27% (18)	22% (35)	.425 (1)

Note: Data presented as % (n). † $p < 0.10$; * $p < 0.05$; ** $p < 0.01$; *** $p < 0.001$

Chi-square presentert som continuity corrections ved 2*2 tabeller

Prosentene er rundet av

Foreldresvar

I svarene fra foreldrene (tabell 4b) så vi at det var ett statistisk signifikant funn, også her for *Fysisk mishandling av barnet*. Denne begrunnelsen ble oppgitt av 11% av foreldrene med innvandrerbakgrunn og 0% av foreldrene uten innvandrerbakgrunn ($p = .000$). Det var en forskjell også for *Ingen forhold knyttet til ivaretagelsen av barnet*, men den var ikke

signifikant. 47% av foreldrene uten innvandrerbakgrunn oppga denne begrunnelsen, mot 27% av foreldrene med innvandrerbakgrunn. Sammenlignet med besvarelsene fra saksbehandlerne vurderte også langt flere foreldre enn saksbehandlere at de ikke har vansker med ivaretagelsen av barna sine.

Tabell 4b. Begrunnelse for tiltak, forhold knyttet til foreldrenes ivaretagelse av barnet, foreldresvar (N= 210-211)

Begrunnelse for tiltak, forhold knyttet til ivaretagelse av barnet	N	Innvandrerbakgrunn		Chi-square (df)
		Ja (n)	Nei (n)	
Ingen forhold knyttet til ivaretagelse av barnet	92	27% (24)	47% (68)	1.334 (1)
Vanskjøtsel/fysisk omsorgssvikt	4	0% (0)	3% (4)	.622 (1)
Fysisk mishandling av barnet	7	11% (7)	0% (0)	13.299 (1) ***
Psykisk omsorgssvikt/mishandling	17	13% (8)	6% (9)	1.625 (1)
Seksuelle overgrep/incest	2	3% (2)	0% (0)	1.889 (1)
Oppdragelses- /grensesettingsproblemer	51	20% (13)	26% (38)	.510 (1)
Konflikter foreldre/barn	29	17% (11)	12% (18)	.522 (1)
Annet	14	8% (5)	6% (9)	.020 (1)

Note: Data presented as % (n). † p < 0.10; * p < 0.05; ** p < 0.01; *** p < 0.001

Chi-square presentert som continuity corrections ved 2*2 tabeller

Prosentene er rundet av

5.4.3 Forhold knyttet til barnet

Saksbehandlersvar

Når det gjaldt *forhold knyttet til barnet* som begrunnelse så vi av saksbehandleres besvarelse (tabell 5a) at det var en signifikant forskjell mellom barn med og uten innvandrerbakgrunn når det gjaldt begrunnelsen *Følelsesmessige vansker*. 42% av barna uten innvandrerbakgrunn ble vurdert å ha denne begrunnelsen, mot 21% av barna med innvandrerbakgrunn ($p = .004$).

Tabell 5a. Begrunnelse for tiltak, forhold knyttet til barnet, saksbehandlersvar (N= 231)

Begrunnelse for tiltak, forhold knyttet til barnet	N	Innvandrerbakgrunn		Chi-square (df)
		Ja (n)	Nei (n)	
Ingen forhold knyttet til barnet	141	18% (12)	18% (29)	.000 (1)
Fysisk sykdom/funksjonshemming	5	0% (0)	3% (5)	.930 (1)
Psykisk utviklingshemming	4	0% (0)	3% (4)	.562 (1)
Sen utvikling, umoden	40	13% (9)	19% (31)	.753 (1)
Atferdsvansker, utagering	47	15% (10)	23% (37)	1.431 (1)
Følelsesmessige vansker	82	21% (14)	42% (68)	8.356 (1) **
Passivitet, tilbaketrukkethet	27	9% (6)	13% (21)	.423 (1)
Skolerelaterte problemer: faglig mestring	50	21% (14)	22% (36)	.006 (1)
Skolerelaterte problemer: sosial mestring	56	22% (15)	25% (41)	.110 (1)
Skolerelaterte problemer: frammøte	20	4% (3)	10% (17)	1.502 (1)
Rusproblemer	4	2% (1)	2% (3)	.000 (1)
Kriminalitet	1	0% (0)	1% (1)	.000 (1)
Uten skole/dagaktivitet	5	0% (0)	3% (5)	.930 (1)
Ønsker ikke å bo hjemme	5	0% (0)	3% (5)	.930 (1)
Annet	42	16% (11)	19% (31)	.104 (1)

Note: Data presented as % (n). † p < 0.10; * p < 0.05; ** p < 0.01; *** p < 0.001

Chi-square presentert som continuity corrections ved 2*2 tabeller

Prosentene er rundet av

Foreldresvar

I foreldrene sine besvarelser (5b) så vi også at *Følelsesmessige vansker* hadde en signifikant forskjell mellom barn med og uten innvandrerbakgrunn. 5% av barna med innvandrerbakgrunn ble oppgitt å streve med dette, mot 25% av barna uten innvandrerbakgrunn ($p = .001$). Sammenlignet med svarene fra saksbehandlere kom det også fram at saksbehandlere i større grad enn foreldre mente at barna strevde med følelsesmessige vansker, da saksbehandlere vurderte at 21% av barna med innvandrerbakgrunn og 42% av barna uten innvandrerbakgrunn strevde med dette.

Videre var det en svak sammenheng på begrunnelsen *Skolerelaterte problemer: frammøte*. 9% av barna uten innvandrerbakgrunn ble oppgitt å streve med oppmøte på skolen, mot 2% av barna med innvandrerbakgrunn ($p = .96$). Vi så også tilsvarende tall i svar fra saksbehandlere, men det var ikke en sammenheng i deres svar.

Tabell 5b. Begrunnelse for tiltak, forhold knyttet til barnet, foreldresvar (N= 210-211)

Begrunnelse for tiltak, forhold knyttet til i barnet	N	Innvandrerbakgrunn		Chi-square (df)
		Ja (n)	Nei (n)	
Ingen forhold knyttet til barnet	75	32% (21)	37% (54)	.250 (1)
Fysisk sykdom/funksjonshemming	4	2% (1)	2% (3)	.000 (1)
Psykisk utviklingshemming	5	2% (1)	3% (4)	.001 (1)
Sen utvikling, umoden	27	11% (7)	14% (20)	.106 (1)
Atferdsvansker, utagering	36	11% (7)	20% (29)	1.907 (1)
Følelsesmessige vansker	39	5% (3)	25% (36)	10.451 (1) ***
Passivitet, tilbaketrukkethet	16	5% (3)	9% (13)	.605 (1)
Skolerelaterte problemer: faglig mestring	35	14% (9)	18% (26)	.220 (1)
Skolerelaterte problemer: trivsel	26	13% (8)	12% (18)	.000 (1)
Skolerelaterte problemer: frammøte	14	2% (1)	9% (13)	2.765 (1) †
Rusproblemer	2	0% (0)	1% (2)	.029 (1)
Kriminalitet	3	2% (1)	1% (2)	.000 (1)
Uten skole/dagaktivitet	2	2% (1)	1% (1)	.000 (1)
Ønsker ikke å bo hjemme	2	2% (1)	1% (1)	.000 (1)
Annet	25	13% (8)	12% (17)	.000 (1)

Note: Data presented as % (n). † p < 0.10; * p < 0.05; ** p < 0.01; *** p < 0.001

Chi-square presentert som continuity corrections ved 2*2 tabeller

Prosentene er rundet av

5.5 Forskjeller i siktemål for tiltak mellom barn med og uten

innvandrerbakgrunn slik saksbehandlere og foreldre så det

Siktemålet viser til på hvilke områder tiltaket er ment å skulle føre til endringer, altså hva som skal være bedre etter at tiltak er fullført.

Siktemål med tiltak hadde tre kategorier; *gjelder familien og foreldrene*, *gjelder foreldrenes ivaretagelse av barnet* (omsorg) og *gjelder barnet*. Foreldre og saksbehandlere hadde de samme svaralternativene, med ett unntak under siste kategorien, hvor foreldrene hadde svaralternativet *Redusere konflikter mellom foreldre/omsorgspersoner*, mens saksbehandlere hadde svaralternativet *Redusere konflikter med andre*. Det var mellom 7 og 13 svaralternativer i de forskjellige kategoriene. Det var ikke gjensidig utelukkende svar, og hvert barn kunne dermed ha flere siktemål med iverksatte tiltak. Jeg vil også her ta for meg kategoriene hver for seg, og beskrive hva saksbehandlere og foreldre opplevde var siktemål med tiltakene fra barnevernet.

5.5.1 Siktemål som gjaldt familien og foreldrene

Saksbehandlersvar

Ifølge saksbehandlere (tabell 6a) var det bare siktemålet *Bedre foreldrenes psykiske helse* som hadde en signifikant forskjell, og vi så at det var foreldre uten innvandrerbakgrunn med 31% som i større grad enn foreldre med innvandrerbakgrunn (16%) hadde dette som siktemål.

Tabell 6a. Siktemål, gjelder familien og foreldrene, for barn med og uten innvandrerbakgrunn, saksbehandlersvar (N=231)

Siktemål med tiltak, gjelder familien og foreldrene	N	Innvandrerbakgrunn		Chi-square (df)
		Ja (n)	Nei (n)	
Gi foreldrene mer overskudd	102	41% (28)	45% (74)	.197 (1)
Bedre foreldrenes psykiske helse	62	16% (11)	31% (51)	4.837 (1) *
Bedre foreldrenes fysiske helse	12	9% (6)	4% (6)	1.638 (1)
Redusere foreldrenes problemer i forhold til rus	19	4% (3)	9% (16)	1.210 (1)
Bedre sosialt nettverk/kontakt med andre	47	21% (14)	20% (33)	.000 (1)
Redusere konflikter med andre	38	16% (11)	17% (27)	.000 (1)
Bedre foreldrenes samarbeid med andre	66	29% (20)	28% (46)	.001 (1)
Bedre familiens boforhold	10	6% (4)	4% (6)	.156 (1)
Bedre familiens økonomi	34	15% (10)	15% (25)	.000 (1)
Annet	27	7% (5)	14% (22)	1.210 (1)

Note: Data presented as % (n). † p < 0.10; * p < 0.05; ** p < 0.01; *** p < 0.001

Chi-square presentert som continuity corrections ved 2*2 tabeller

Prosentene er rundet av

Foreldresvar

I tabell 6b så vi at foreldrene hadde signifikante forskjeller på tre siktemål. For alle siktemålene så vi at det var foreldre med innvandrerbakgrunn som i større grad enn foreldre uten innvandrerbakgrunn hadde disse siktemålene. *Bedre foreldrenes samarbeid med andre* gjaldt for 31% av foreldrene med innvandrerbakgrunn og 14% av foreldrene uten innvandrerbakgrunn. *Bedre familiens boforhold* og *Bedre familiens økonomi* gjaldt for henholdsvis 32% og 27% av familiene med innvandrerbakgrunn, og 6% og 8% av familiene uten innvandrerbakgrunn.

Tabell 6b. Siktemål, gjelder familien og foreldrene, for barn med og uten innvandrerbakgrunn, foreldresvar (N=210-211)

Siktemål med tiltak, gjelder familien og foreldrene	N	Innvandrerbakgrunn		Chi-square (df)
		Ja (n)	Nei (n)	
Gi foreldrene mer overskudd	68	31% (20)	33% (48)	.005 (1)
Bedre foreldrenes psykiske helse	43	19% (12)	21% (31)	.050 (1)
Bedre foreldrenes fysiske helse	16	13% (8)	6% (8)	2.198 (1)
Redusere foreldrenes problemer i forhold til rus	20	13% (8)	8% (12)	.515 (1)
Bedre sosialt nettverk/kontakt med andre	45	28% (18)	19% (27)	1.753 (1)
Redusere konflikter mellom foreldre/omsorgspersoner	44	27% (17)	19% (27)	1.296 (1)
Bedre foreldrenes samarbeid med andre	41	31% (20)	14% (21)	7.018 (1) **
Bedre familiens boforhold	30	32% (21)	6% (9)	23.106 (1) ***
Bedre familiens økonomi	29	27% (17)	8% (12)	11.085 (1) ***
Annet	11	2% (1)	7% (10)	1.554 (1)

Note: Data presented as % (n). † p < 0.10; * p < 0.05; ** p < 0.01; *** p < 0.001

Chi-square presentert som continuity corrections ved 2*2 tabeller

Prosentene er rundet av

5.5.2 Siktemål som gjaldt foreldrenes ivaretagelse av barnet

Saksbehandlersvar

For siktemål som gjaldt foreldrenes ivaretagelse av barnet så vi av saksbehandlersvarene (tabell 7a) at det var ingen av siktemålene som hadde forskjeller av signifikant art mellom barn med og uten innvandrerbakgrunn, og det er heller ingen funn som utmerker seg på andre måter.

Tabell 7a. Siktemål, gjelder foreldrenes ivaretagelse av barnet, for barn med og uten innvandrerbakgrunn, saksbehandlersvar (N= 231)

Siktemål med tiltak, gjelder foreldrenes ivaretagelse av barnet	N	Innvandrerbakgrunn		Chi-square (df)
		Ja (n)	Nei (n)	
Gi praktisk omsorg	61	32% (22)	24% (39)	1.346 (1)
Ivareta trygghet og forutsigbarhet	153	63% (43)	68% (110)	.221 (1)
Redusere risiko for vold	36	22% (15)	13% (21)	2.413 (1)
Sette grenser/veilede barnet	141	56% (38)	63% (103)	.792 (1)
Sette seg inn i barnets situasjon	119	54% (37)	50% (82)	.180 (1)
Støtte og stimulering av barnets utvikling	115	52% (35)	49% (80)	.035 (1)
Annet	11	3% (2)	6% (9)	.250 (1)

Note: Data presented as % (n). † p < 0.10; * p < 0.05; ** p < 0.01; *** p < 0.001

Chi-square presentert som continuity corrections ved 2*2 tabeller

Prosentene er rundet av

Foreldresvar

Når det gjaldt foreldresvarene (tabell 7b) kom det fram at ett siktemål hadde statistiske forskjeller mellom barn med og uten innvandrerbakgrunn. Siktemålet *Gi praktisk omsorg* gjaldt for 42% av barna med innvandrerbakgrunn, og for 13% av barna uten innvandrerbakgrunn.

Tabell 7b. Siktemål, gjelder foreldrenes ivaretagelse av barnet, for barn med og uten innvandrerbakgrunn, foreldresvar (N=210-211)

Siktemål med tiltak, gjelder foreldrenes ivaretagelse av barnet	N	Innvandrerbakgrunn		Chi-square (df)
		Ja (n)	Nei (n)	
Gi praktisk omsorg	46	42% (27)	13% (19)	20.465 (1) ***
Ivareta trygghet og forutsigbarhet	91	45% (29)	43% (62)	.054 (1)
Redusere risiko for vold	21	16% (10)	8% (11)	2.400 (1)
Sette grenser/veilede barnet	87	41% (26)	42% (61)	.000 (1)
Sette seg inn i barnets situasjon	63	31% (20)	30% (43)	.010 (1)
Støtte og stimulering av barnets utvikling	77	43% (28)	34% (49)	1.371 (1)
Annet	11	5% (3)	6% (8)	.000 (1)

Note: Data presented as % (n). † p < 0.10; * p < 0.05; ** p < 0.01; *** p < 0.001

Chi-square presentert som continuity corrections ved 2*2 tabeller

Prosentene er rundet av

5.5.3 Siktemål som gjaldt barnet

Saksbehandlersvar

Ut fra saksbehandlersvarene (tabell 8a) så vi at ett siktemål viste signifikante forskjeller mellom barna med og uten innvandrerbakgrunn. Siktemålet *Delta i skole, arbeid eller annen aktivitet på dagtid* viste forskjell mellom barn med (3%) og uten (14%) innvandrerbakgrunn, og det var barna uten innvandrerbakgrunn som hadde dette som siktemål i størst grad. Videre så vi at siktemålet *Bedre barnets psykiske helse; følelsesmessig* gjaldt for 46% av barna med innvandrerbakgrunn og 60% av barna uten innvandrerbakgrunn. Dette var ikke et signifikant funn, men likevel en svak sammenheng ($p = .073$).

Tabell 8a. Siktemål med tiltak, gjelder barnet, saksbehandlersvar (N=231)

Siktemål med tiltak, gjelder barnet	N	Innvandrerbakgrunn		Chi-square (df)
		Ja (n)	Nei (n)	
Bedre barnets fysiske helse	21	10% (7)	9% (14)	.026 (1)
Bedre barnets psykiske helse; følelsesmessig	128	46% (31)	60% (97)	3.221 (1) †
Redusere atferdsproblemer	53	16% (11)	26% (42)	1.983 (1)
Styrke relasjoner til jevnaldrende	89	43% (29)	29% (60)	.466 (1)
Styrke troen på egne muligheter	116	47% (32)	52% (84)	.226 (1)
Styrke skolefaglig mestring (ferdigheter/innsats/konsentrasjon)	69	28% (19)	31% (50)	.066 (1)
Øke barnets trivsel på skole	50	19% (13)	23% (37)	.182 (1)
Øke barnets framme på skolen	27	6% (4)	14% (23)	2.400 (1)
Øke mestring i forhold til alder	62	21% (14)	29% (48)	1.493 (1)
Redusere bruk av rusmidler	3	2% (1)	1% (2)	.000 (1)
Delta i skole, arbeid eller annen aktivitet på dagtid	24	3% (2)	14% (22)	4.665 (1) *
Delta i organiserte fritidsaktiviteter	25	15% (10)	9% (15)	.990 (1)
Annet	34	9% (6)	17% (28)	2.044 (1)

Note: Data presented as % (n). † $p < 0.10$; * $p < 0.05$; ** $p < 0.01$; *** $p < 0.001$

Chi-square presentert som continuity corrections ved 2*2 tabeller

Prosentene er rundet av

Foreldresvar

I besvarelsen fra foreldre (tabell 8a) så vi at det var fire siktemål som hadde statistiske forskjeller mellom barn med og uten innvandrerbakgrunn. For siktemålet *Bedre barnets fysiske helse* så vi at dette gjaldt for 26% av barna med innvandrerbakgrunn, men bare for 4% av barna uten innvandrerbakgrunn. Siktemålet *Øke barnets trivsel på skolen* gjaldt også for barn med innvandrerbakgrunn i større grad enn barn uten innvandrerbakgrunn, med henholdsvis 27% mot 14%. S vi på siktemålene *Delta i skole, arbeid eller annen dagaktivitet* og *Delta i organiserte fritidsaktiviteter* gjaldt også disse i størst grad for barn med innvandrerbakgrunn. Førstnevnte gjaldt for 22% av barna med innvandrerbakgrunn og 8% av barn uten innvandrerbakgrunn. 25% av barna med innvandrerbakgrunn og 8% av barna uten innvandrerbakgrunn hadde sistnevnte siktemål. Vi så også en svak sammenheng ($p = .085$) på siktemålet *Redusere atferdsproblemer*, selv om denne ikke var signifikant. 26% av barna med innvandrerbakgrunn hadde dette siktemålet, mot og 15% av barna uten innvandrerbakgrunn.

Sammenlignet med besvarelse fra saksbehandlere så vi at det var kun for siktemålet *Delta i skole, arbeid eller annen dagaktivitet* at både foreldre og saksbehandlere oppga signifikant forskjell for barn med og uten innvandrerbakgrunn. Vi så også at mens foreldre mente at det

var barn med innvandrerbakgrunn som i størst grad hadde dette siktemålet, mente saksbehandlerne motsatt, at det var barn uten innvandrerbakgrunn som hadde dette siktemålet.

Tabell 8b. Siktemål med tiltak, gjelder barnet, foreldresvar (N=210-211)

Siktemål med tiltak, gjelder barnet	N	Innvandrerbakgrunn		Chi-square (df)
		Ja (n)	Nei (n)	
Bedre barnets fysiske helse	23	26% (17)	4% (6)	20.291 (1) ***
Bedre barnets psykiske helse; følelsesmessig	67	36% (23)	30% (44)	.448 (1)
Redusere atferdsproblemer	39	26% (17)	15% (22)	2.969 (1) †
Styrke relasjoner til jevnaldrende	54	31% (20)	23% (34)	1.089 (1)
Styrke troen på egne muligheter	67	31% (20)	32% (47)	.000 (1)
Styrke skolefaglig mestring (ferdigheter/innsats/konsentrasjon)	50	23% (15)	24% (35)	.000 (1)
Øke barnets trivsel på skole	37	27% (17)	14% (20)	4.225 (1) *
Øke barnets framføring på skolen	19	14% (9)	7% (10)	2.005 (1)
Øke mestring i forhold til alder	39	23% (15)	16 (24)	1.016 (1)
Redusere bruk av rusmidler	4	3% (2)	1% (2)	.095 (1)
Delta i skole, arbeid eller annen aktivitet på dagtid	25	22% (14)	8% (11)	7.412 (1) **
Delta i organiserte fritidsaktiviteter	28	25% (16)	8% (12)	9.439 (1) **
Annet	13	5% (3)	7% (10)	.083 (1)

Note: Data presented as % (n). † p < 0.10; * p < 0.05; ** p < 0.01; *** p < 0.001

Chi-square presentert som continuity corrections ved 2*2 tabeller

Prosentene er rundet av

5.6 Kategorisering av begrunnelser og siktemål under henholdsvis kjernebarnevern og velferdsbarnevern.

Jeg synes å se et skille mellom «kjernebarnevern» og «velferdsbarnevern». Når vi ser hvilke begrunnelser og siktemål som har signifikante forskjeller mellom barn med og barn uten innvandrerbakgrunn, og skiller mellom kjernebarnevern og velferdsbarnevern, framkommer det tydelig at barn med innvandrerbakgrunn skiller seg ut. Det er bare barn med innvandrerbakgrunn som har begrunnelser og siktemål som faller under velferdsbarnevernet. Det gjelder begrunnelsene *Økonomiske problemer*, *Foreldre slitne/utslitt* og siktemålene *Bedre familiens boforhold*, *Bedre familiens økonomi*, *Delta i organiserte fritidsaktiviteter* og *Bedre foreldrenes samarbeid med andre*.

Tabell 9a, *Begrunnelser og siktemål kategorisert under velferdsbarnevern*

Begrunnelser	Siktemål
Økonomiske problemer (med) Foreldre slitne/utslitt (med)	Bedre familiens boforhold (med) Bedre familiens økonomi (med) Delta i organiserte fritidsaktiviteter (med) Bedre foreldrenes samarbeid med andre (med)

Note:

(med) = med innvandrerbakgrunn, barn med innvandrerbakgrunn har denne begrunnelsen/siktemålet i signifikant større grad enn barn uten innvandrerbakgrunn.

(uten) = uten innvandrerbakgrunn, barn uten innvandrerbakgrunn har denne begrunnelsen/siktemålet i signifikant større grad enn barn med innvandrerbakgrunn.

Innenfor kjernebarnevernet ser vi at innvandrerfamiliene utmerker seg når det gjelder begrunnelser som handler om vold mellom voksne og mot barn; *Konflikter/vold mellom foreldre/omsorgspersoner* og *Fysisk mishandling av barnet*. Videre når det gjelder praktisk omsorg for barn, da de har siktemålet *Gi praktisk omsorg* i signifikant høyere grad enn norske foreldre. Norske foreldre peker seg ut når det gjelder begrunnelsene *Rusmisbruk hos foreldre* og *Foreldrenes psykiske vansker*, og siktemålet *Bedre foreldrenes psykiske helse*.

Tabell 9b. *Begrunnelser og siktemål kategorisert under kjernebarnevern*

Begrunnelser	Siktemål
Konflikter/vold mellom foreldre/omsorgspersoner (med)	Gi praktisk omsorg (med)
Fysisk mishandling av barnet (med)	Bedre foreldrenes psykiske helse (uten)
Foreldrenes rusmisbruk (uten)	
Foreldres psykiske vansker (uten)	

Note:

(med) = med innvandrerbakgrunn, barn med innvandrerbakgrunn har denne begrunnelsen/siktemålet i signifikant større grad enn barn uten innvandrerbakgrunn.

(uten) = uten innvandrerbakgrunn, barn uten innvandrerbakgrunn har denne begrunnelsen/siktemålet i signifikant større grad enn barn med innvandrerbakgrunn.

6 Diskusjon

Hensikten med denne oppgaven har vært å undersøke om det var noen forskjeller på barn med og uten innvandrerbakgrunn når det gjaldt hjelpetiltak fra barneverntjenesten. Barn med innvandrerbakgrunn er overrepresentert i barneverntjenesten, særlig når det gjelder hjelpetiltak. Dette har vært knyttet til både levekår og kultur, og hensikten med denne oppgaven er å undersøke hvordan disse forskjellene kommer til syne når det gjelder hjelpetiltak og begrunnelser og siktemål med tiltakene.

Jeg vil nå drøfte mine funn i lys av relevant teori og forskning. Først vil jeg oppsummere kort hovedfunn, før jeg drøfter forskjellene jeg fant for de sosioøkonomiske kjennetegnene og når det gjaldt tiltak. Jeg vil så drøfte begrunnelsene og siktemålene med utgangspunkt i velferdsbarnevernet og kjernebarnevernet.

6.1 Hvilke forskjeller ser vi?

Første problemstilling var om det var forskjell på barn med og uten innvandrerbakgrunn når det gjaldt sosioøkonomiske kjennetegn. Jeg fant at det var få forskjeller, og det gjaldt at innvandrerforeldrene hadde lavere utdanning enn norske foreldre. Det var ingen signifikante forskjeller når det gjaldt barnas alder og kjønn, og hvem de bodde hos. Det interessante i dette utvalget var at det ikke var særlige forskjeller når det gjaldt foreldrenes livsopphold.

Den andre problemstillingen var om det ble gitt forskjellige tiltak til barn med innvandrerbakgrunn enn barn uten innvandrerbakgrunn. Jeg fant at barna i stor grad får de samme tiltakene, med unntak av tiltaket *Miljøarbeider i hjemmet*. Barn med innvandrerbakgrunn fikk dette tiltaket oftere enn barn uten innvandrerbakgrunn.

Den tredje problemstillingen var om det var ulike begrunnelser og siktemål for tiltak knyttet til barn med innvandrerbakgrunn og barn uten innvandrerbakgrunn, slik foreldre og saksbehandlere ser det. Her fant jeg flere begrunnelser og siktemål med signifikante forskjeller mellom barn med og uten innvandrerbakgrunn. Barn med innvandrerbakgrunn hadde oftere *Økonomiske problemer*, *Foreldre slitne/utslitt*, *Konflikter/vold mellom foreldre/omsorgspersoner* og *Fysisk mishandling av barnet* som begrunnelse. De to første kategoriserte jeg under Velferdsbarnevern, de to siste under kjernebarnevern. Videre hadde

barn med innvandrerbakgrunn oftere siktemålene *Bedre familiens boforhold*, *Bedre familiens økonomi*, *Delta i organiserte fritidsaktiviteter*, *Bedre foreldrene samarbeid med andre* og *Gi praktisk omsorg*. De fire første siktemålene ble kategorisert som velferdsbarnevern, den siste som levekårsbarnevern. Barn uten innvandrerbakgrunn hadde oftere *Rusmisbruk* (hos foreldre) og *Psykiske vansker* (hos foreldre) som begrunnelse. Begge plasserte jeg under kjernebarnevern. Videre hadde barn uten innvandrerbakgrunn oftere siktemålet *Bedre foreldrenes psykiske helse*, som også ble plassert under kjernebarnevern.

Barn med og uten innvandrerbakgrunn fikk i stor grad de samme tiltakene, men det var forskjellige begrunnelser og siktemål med tiltakene de fikk.

Fjerde problemstilling handlet om barn med innvandrerbakgrunn skiller seg fra barn uten innvandrerbakgrunn når det gjaldt kategorisering av begrunnelser og siktemål under velferdsbarnevernet og kjernebarnevernet. Jeg fant en tydelig forskjell, da det var bare barn med innvandrerbakgrunn sine begrunnelser og siktemål som ble kategorisert under velferdsbarnevernet. Under kjernebarnevernet fant jeg begrunnelser fra både barn med og barn uten innvandrerbakgrunn, men fant likevel en forskjell på at barn med innvandrerbakgrunn hadde begrunnelser og siktemål knyttet til vold mot barn og mellom voksne, mens barn uten innvandrerbakgrunn hadde begrunnelser og siktemål knyttet til rusproblemer og psykisk uhelse hos foreldrene.

6.2 Sosioøkonomiske kjennetegn og tiltak

Jeg fant som tidligere nevnt forskjell på utdanningsnivået til foreldre med og uten innvandrerbakgrunn, og for tiltaket miljøarbeider i hjemmet.

Jeg fant ingen signifikant forskjell når det gjaldt livsopphold, noe som jeg hadde forventet å finne. Blant innvandrerforeldrene hadde halvparten arbeidsinntekt, resten levde på trygd og sosialhjelp. En litt større andel (61%) av de norske foreldrene var i arbeid, mot 39% som levde på trygd og sosialhjelp. Det at jeg ikke fant en signifikant forskjell kan tyde på at utvalget av innvandrerforeldre har hatt opphold i Norge en stund. Dette blir styrket av at det kun var en foreldrene som valgte å besvare spørreundersøkelsen på engelsk, til tross for at det var oversatt til flere språk. Det var også et overraskende funn med tanke på at det er en høy andel innvandrerforeldre som ikke har fullført videregående (46%).

6.2.1 Utdanning blant innvandrere, og betydning for arbeid og integrering

Som vi så i mitt materiale så var det en statistisk signifikans når det gjaldt utdannelsesnivå. 46% av innvandrerforeldrene hadde ikke fullført videregående, og som tidligere nevnt hadde også en betydelig andel (17%, mot 4% av foreldrene uten innvandrerbakgrunn) ikke fullført grunnskolen.

Ifølge en rapport fra SSB om unge med innvandrerbakgrunn i arbeid og utdanning i 2016 kommer det fram at det blant dem som har innvandret er en relativt høy andel (43,4%) som kun har obligatorisk utdanning (grunnskoleutdanning). For gruppene av norskfødte med innvandrerforeldre og dem uten innvandrerbakgrunn gjelder dette henholdsvis 28,7% og 21%. For de samme gruppene har henholdsvis 21,4%, 36,8% og 40,3% fullført videregående utdanning. Det er liten forskjell på gruppene når det kommer til fullført utdanning på høyskole eller universitet (Olsen, 2018, s. 38-39). Her er det nødvendig å nevne at tallene ikke er helt sammenlignbare, da mine data gjelder alle foreldre, som er i alderen 15-69 år, med en gjennomsnittsalder på 36,5 år for mødre, og 41 år for fedre. Dataene fra SSB gjelder unge i alderen 20-34 år. Det er likevel ikke store forskjeller i mine funn og SSB sine funn ut fra registerbaserte sysselsettingsstatistikker. En høyere andel innvandrere/innvandrerforeldre har kun grunnskole sammenlignet med norske og norskfødte, og motsatt færre innvandrere/innvandrerforeldre fullført videregående. Vi ser også i både mitt og SSB sitt materiale at det er små forskjeller når det gjelder høyskole- og universitetsutdanning.

I en undersøkelse blant innvandrere fra 12 land så man at både land og kjønn innvirket på utdannelsesnivået (Egge-Hoveid, 2017). Kvinner var den gruppen som både hadde høyest og lavest utdanning. I alt hadde 7% menn og 14% kvinner ingen utdanning fra opprinnelseslandet da de ankom Norge, og 23% menn og 30% kvinner hadde utdanning fra universitet og høyskole fra opprinnelseslandet. Mange kvinner fra Somalia og Afghanistan manglet utdanning, henholdsvis 59% og 36%, sett i forhold til menn (henholdsvis 22% og 26%). Dette kan avspeile praksisen i hjemlandet, hvor gutter prioriteres for skolegang foran jenter (Egge-Hoveid, 2017). Når det gjelder utdanning fra universitet og høyskole så de at det var personer fra Iran (43%), Pakistan (33%) og Polen (30%) som i størst grad hadde dette fra hjemlandet. Blant kvinner hadde 51% av dem fra Iran og 49% av dem fra Polen universitet- eller høyskoleutdanning, mens 37% av mennene fra Iran og 21% av mennene fra Polen hadde dette (Egge-Hoveid, 2017).

6.2.2 Miljøarbeider i hjemmet

I mine analyser fant jeg at barn med innvandrerbakgrunn (18%) får tiltaket *Miljøarbeider i hjemmet* i større grad enn barn uten innvandrerbakgrunn (7%). Foreldre og saksbehandlere har hatt mulighet til å krysse av for de har tiltakene *Miljøarbeider i hjemmet* og *Hjemmekonsulent*. Når det gjelder tiltaket *Hjemmekonsulent* hadde 6% av barna med innvandrerbakgrunn og 3% av barna uten innvandrerbakgrunn dette tiltaket. Dette er ikke et signifikant funn, men det forsterker inntrykket at barn og familier med innvandrerbakgrunn i større grad får tiltak i form av tiltaksperson i hjemmet. Det er uklart for meg hva som er forskjellen på disse tiltakene, eller om det på mange måter er samme tiltaket, som kanskje har forskjellig navn i forskjellige kommuner/bydeler/deler av landet. I dataprogrammet som brukes på min arbeidsplass står disse som ett og samme tiltak kalt *Hjemmekonsulent/miljøarbeider*.

I regjeringens retningslinjer om hjelpetiltak står det følgende om hjemmekonsulent: «*En hjemmekonsulent kommer hjem til familien og hjelper til med å lage gode hverdagsrutiner for familien. Dette kan være et aktuelt tiltak dersom foreldrene er midlertidig ute av stand, eller har begrenset mulighet, til å gi omsorg på grunn av sykdom, at de er utslitte eller har andre forbigående utfordringer. Hjemmekonsulenten kan bidra til å hjelpe familien over en vanskelig periode, uten at barnet må plasseres utenfor hjemmet. Konsulenten kan også gi råd og veiledning i omsorgen og oppdragelsen av barnet*» (Barne- og likestillingsdepartementet, 2016, s. 14).

Ifølge Christiansen (2015) var tiltaket hjemmekonsulent ett av flere tiltak som ikke hadde vært gjenstand for forskning da kunnskapsstatusen til hjelpetiltaksprosjektet ble gitt ut. Miljøarbeider i hjemmet er et tiltak med lite definert innhold. Dette kan være en av grunnene til at det er vanskelig å forske på. I 2017 var det registrert 2.148 som hadde tiltaket hjemmekonsulent/ miljøarbeider, mens 13.863 hadde tiltaket råd og veiledning (Odland & Rajah, 2019).

I et intervju med Fontene påpeker Christiansen at «*mange foreldre trenger mye mer praktisk hjelp i hverdagen før de kan veiledes i tilknytning, relasjon og samhandling med sine barn*» (Odland & Rajah, 2019). Videre mener Christiansen at stressende livsbelastninger som dårlig psykisk helse, konflikter med partneren eller dårlige levekår gjør det vanskelig å skulle gå inn i refleksjonsprosesser om hvordan man er med barnet først, og må reduseres. Han mener at mer miljøterapeutisk og sosialfaglig arbeid i hjemmet vil være viktig for mange familie, i

tillegg til å sørge for godt samarbeid mellom de tjenestene som gir familien hjelp (for eksempel nav og psykisk helsevern) (Odland & Rajah, 2019).

6.3 Begrunnelser for- og siktemål med tiltak

Jeg fant flere begrunnelser og siktemål som hadde signifikante forskjeller mellom barn med og barn uten innvandrerbakgrunn. Jeg fant at flere av dem kunne kategoriseres under henholdsvis kjernebarnevernet og velferdsbarnevernet, slik Kojan (2011) beskriver det.

Paulsen et al. (2014) fant i sin litteraturgjennomgang at barn med minoritetsbakgrunn var overrepresentert i barneverntjenesten, og at det var tre faktorer som kunne forklare dette: levekårsfaktorer, kulturelle og minoritetsrelaterte faktorer og flykningspesifikke faktorer. Jeg fant at det var bare barn med innvandrerbakgrunn som hadde begrunnelser og siktemål som ble kategorisert under velferdsbarnevern. Mine funn stemmer godt overens med tidligere funn av at levekår er en av faktorene som forklarer overrepresentasjonen. Jeg vil derfor først drøfte levekår for familier med innvandrerbakgrunn.

Videre fant jeg at under kjernebarnevernet hadde barn med innvandrerbakgrunn begrunnelser som handlet om vold mot barn og vold og konflikter mellom omsorgspersoner. Jeg vil derfor belyse vold i innvandrerfamilier ved hjelp av kultur som forklaringsfaktor.

6.3.1 Velferdsbarnevern for innvandrere?

I tabell 9a framkom det at barn med innvandrerbakgrunn i større grad enn barn uten innvandrerbakgrunn har begrunnelser og siktemål som faller inn under velferdsbarnevern. Begrunnelsene *Økonomiske problemer* og *Foreldre slitne/utslitt*, og siktemålene *Bedre familiens boforhold*, *Bedre familiens økonomi*, *Delta i organiserte fritidsaktiviteter* og *Bedre foreldrenes samarbeid med andre* var alle signifikante, hvor barn med innvandrerbakgrunn i større grad enn barn uten innvandrerbakgrunn ble oppgitt av foreldre selv og saksbehandlere å ha disse vanskene og målene. Når det gjelder begrunnelsen *Økonomiske problemer* så vi at det var hos sakbehandlersvarene at forskjellen var signifikant, men vi så også at foreldrene med innvandrerbakgrunn i større grad enn foreldre uten innvandrerbakgrunn oppga økonomiske problemer som begrunnelse, selv om forskjellen ikke var signifikant. Videre så vi at siktemålene *Bedre familiens boforhold* og *Bedre familiens økonomi* begge var signifikante når det gjaldt foreldresvarene.

I perioden 2001 til 2015 økte andelen barn som vokste opp i lavinntektsfamilier fra 3,3% til 10% (etter EU60-mål), altså en tredobling i løpet av disse 14 årene (BUFDIR, 2018). I 2015 var hele 38% av barna med innvandrerbakgrunn del av en lavinntektsfamilie, mens dette gjaldt for bare 5,4% av barna uten innvandrerbakgrunn (BUFDIR, 2018). Det er tre sentrale årsaker til denne økningen. Den viktigste årsaken er at det har vært en økning av barn med innvandrerbakgrunn som har foreldre med lav utdanning og svak yrkestilknytning. Dette kjenner vi også igjen i mitt materiale, hvor innvandrerforeldre har signifikant lavere utdanning enn norske foreldre. Selv om det ikke var et signifikant funn, fant jeg også at halvparten av innvandrerforeldrene hadde arbeidsinntekt, mens 61% av de norske foreldrene hadde arbeidsinntekt. Barnefamilier har også hatt en svakere inntektsutvikling enn den generelle lønnsutviklingen. Dette har spesielt rammet småbarnsfamilier, og enslige forsørgere. En relativt stor andel av barna i mitt utvalg bodde med mor eller far aleine på tidspunktet for undersøkelsen, 63% av barna av barna med innvandrerbakgrunn og 50% av barna uten innvandrerbakgrunn. Dette henger også sammen med den tredje årsaken, som er at de offentlige overføringene ikke har økt i takt med lønnsveksten (BUFDIR, 2018, s. 28, viser til Epland og Kirkeberg 2016 og 2017).

Det var i 2016 en levekårsundersøkelse blant personer med innvandrerbakgrunn (LKI 2016). Analyser av materialet viste at innvandrere hadde dårligere levekår enn befolkningen som helhet når det gjaldt områder som sysselsetting, arbeidsforhold, boligstandard, økonomi, helse og sosial kontakt (Thorsen, 2019, viser til Vrålstad og Wiggen 2017). Thorsen undersøkte i hvilken grad innvandrere opplevde økonomiske vansker, og det ble målt ved å se på om man hadde råd til ulike goder, og om man opplevde problemer med å dekke sine utgifter, etter følgende «dimensjoner»: ikke råd til å holde boligen varm, tyngende boutgifter, betalingsproblemer boutgifter, klarer ikke en uforutsett utgift, ikke råd til tannlege, ikke råd til ferie, vanskelig å få endene til å møtes. Blant innvandrerne opplevde 16% at de hadde fire eller flere av disse problemene, 27% oppga tre eller flere problemer. Blant norskfødte med innvandrerforeldre ble det rapportert langt mindre grad av økonomiske vansker. 11% opplevde tre eller flere problemer, mens 5% opplevde fire eller flere økonomiske problemer. For befolkningen for øvrig var de tilsvarende tallene henholdsvis 3% og 7%. Thorsen m.fl. fant videre i sin undersøkelse at innvandrerne med lavinntekt i gjennomsnitt hadde lavere inntekt enn lavinnteksgruppen i resten av befolkningen, samtidig som en langt større andel innvandrere hadde lavinntekt. Dette kan være med å forklare rapportert større økonomiske

problemer. Det kom også fram at med økt botid avtok levekårsproblemer (Thorsen, 2019, viser til Vrålstad og Wiggen 2017).

Tembo og Stubsrød (2017) viser til innvandrerforeldre i sin undersøkelse, som opplever at det er en forventning om å kjøpe ting, bruke tid med barna, og ta med barna på organiserte aktiviteter, og at dette er «absolutte krav» til gode foreldre. Dette passer også med familieinvesteringsperspektivet, som handler om i hvilken grad foreldre har kapital til å investere i sin familie.

I mitt utvalg vurderte saksbehandlerne at *Økonomiske problemer* var begrunnelse for tiltak for 35% av barna med innvandrerbakgrunn, og for 22% av barna uten innvandrerbakgrunn. Blant innvandrerforeldrene svarte 32% at siktemål med tiltak var å bedre familiens økonomi, og 27% å bedre familiens boforhold. Blant de norske foreldrene gjaldt dette henholdsvis 6% og 8%. En stor del av innvandrerforeldrene opplever dermed at barneverntjenestens tiltak har til hensikt å bedre familiens økonomi og boforhold. Dette kan indikere at foreldrene opplever vansker med dette, og det blir også delvis bekreftet av at saksbehandlere oppgir at 35% og 22% av barna med og uten innvandrerbakgrunn har *Økonomiske problemer* som begrunnelse for tiltak.

Bøe (2015) viser til både norske og internasjonale studier som viser at det er en sammenheng mellom lav sosioøkonomisk status og barnas psykologiske utvikling. Både inntekt og utdanning kan brukes som indikatorer for lav sosioøkonomisk status. De to forklaringsmodellene Familieprosessmodellen og Familieinvesteringsperspektivet viser på hver sine måter hvordan sammenhengen kan forstås. Samtidig kan de integreres i en modell hvor det er vist gjensidig påvirkning mellom familieinvesteringer og familiestress.

Hvordan kan man så motvirke at lav inntekt påvirker barnas utvikling? Bøe og Zachrisson (2016) viser til tre nivåer for å motvirke konsekvenser av fattigdom; redusere den materielle deprivasjonen som følge av fattigdom, endre mekanismene som gjør at fattigdom har konsekvenser for barns utvikling og kompensere for uheldige konsekvenser av fattigdom.

Eksempel på det første er inntektsøkning, som kan være velferdsoverføringen i form av sosialhjelp og bostøtte, redusert pris i eller gratis barnehage, eller alternativt kontantstøtte. Et annet tiltak er å støtte arbeidsløse foreldrene inn i arbeid, da dette i tillegg til høyere inntekt

også vil kunne medføre positive psykologiske effekter hos foreldrene. Dette er i størst grad tiltak som iverksettes av for eksempel NAV, mens barneverntjenesten har anledning til å gi økonomisk hjelp og for eksempel dekke barnehageutgifter. I mitt utvalg ga barneverntjenesten økonomisk hjelp til 24% av barna med innvandrerbakgrunn, og 18% av barna uten innvandrerbakgrunn. Det var ingen signifikant forskjell, selv om barn med innvandrerbakgrunn fikk dette tiltaket oftere. På landsbasis i 2014 var *Økonomisk hjelp* det tredje mest brukte tiltaket, etter *Vedtak om råd og veiledning* og *Andre tiltak* (Christiansen et al., 2015, s. 19). Videre fikk 14% av barna med innvandrerbakgrunn i mitt utvalg støtte til fritidsaktiviteter, mot 6% av barna uten innvandrerbakgrunn. Dette viser at barneverntjenesten i noe grad gir tiltak i form av velferdsoverføring.

Når det gjelder den andre mekanismen, å motvirke de negative effektene som fattigdom medfører, fins det flere intervensjoner som har til hensikt å øke foreldrekompentansen. Bøe og Zachrisson nevner noen intervensjoner, men ikke alle er tilgjengelig i Norge eller kommunene per i dag. Av de jeg selv er kjent med fra Bergen kommune nevner de ICDP (International Child Development Program) og COS (Circle of Security). Bergen kommune tilbyr også andre foreldreveiledningsprogrammer gjennom Barne- og familiehjelpen. Bøe og Zachrisson (2016) påpeker imidlertid viktigheten av at programmet/intervensjonen er dokumentert virksomme, og at den som gir intervensjonen har tilstrekkelig kompetanse. I mitt utvalg kom det fram at 10% av barna med innvandrerbakgrunn og 13% av barna uten innvandrerbakgrunn mottok et *Foreldreveiledningsprogram* som tiltak fra barneverntjenesten. Dette inkluderte Marte Meo, PMTO, MST, DUÅ, ICDP og COS. Dette er ganske høye tall, med tanke på at tallene fra hele landet i 2014 varierte fra 0,1% til 1,6% som mottok disse tiltakene. Christiansen sier at «*Familier som er sosioøkonomisk marginaliserte har generelt mindre utbytte av foreldreveiledningsprogram enn andre*» (Christiansen, 2015, s. 9). Dette kan tolkes som at foreldreveiledningsprogram alene for disse familiene er lite virksomme.

Det tredje nivået handler om å kompensere for de negative effektene fattigdom medfører. Her nevnes ett tiltak; barnehage. Bøe og Zachrisson (2016) viser til at det er «*godt dokumentert i internasjonal forskning at barnehage av god kvalitet bidrar positivt til barna utvikling og reduserer sosial ulikhet i språkutvikling, læring og sosial utvikling, også for ett- og toåringer*». De påpeker videre at i et internasjonalt perspektiv er norske barnehager av rimelig god kvalitet og at det ikke har funnet at det har noen negative effekter å gå i barnehage fra ettårsalder, heller ikke å være der fulle dager. Det viser seg derimot at det er en sosial ulikhet i

bruk av barnehage, da barn fra lavinntektsfamilier, og særlig minoritetsfamilier, i større grad passes av hjemmeværende foreldre eller andre (Bøe & Zachrisson, 2016). Blant toåringene deltok 79% av de minoritetsspråklige barna, mot 91,6 av toåringene generelt (Barne- ungdoms- og familiedirektoratet, 2018). I mitt utvalg mottok 17% av barna med innvandrerbakgrunn tiltaket Barnehageplass, mot 11% av barna uten innvandrerbakgrunn. Det er ikke en signifikant forskjell, men at barneverntjenesten yter dette tiltaket kan medvirke til at flere barn i lavinntektsfamilier og innvandrerfamilier får muligheten til å delta i barnehage.

6.3.2 Kultur som forklaringsfaktor

Innenfor kjernebarnevernet så jeg at det var innvandrerfamiliene som utmerket seg når det gjaldt begrunnelser som handlet om vold mellom voksne og mot barn. Saksbehandlerne oppga at 47% av innvandrerforeldrene hadde *Konflikter/vold mellom foreldre/omsorgsgivere* som begrunnelse for tiltak, mot 28% av de norske foreldrene. Dette er en signifikant forskjell. 16% av innvandrerforeldrene selv oppgav denne begrunnelsen, og 23% av de norske foreldrene. Det framstår som en stor forskjell i saksbehandlerrapportering og foreldrerapportering, særlig når det gjelder for innvandrerfamiliene.

Videre fant jeg at barn med innvandrerbakgrunn i mye større grad enn barn uten innvandrerbakgrunn hadde «*fysisk mishandling av barnet*» som begrunnelse, både når det gjaldt saksbehandler- og foreldresvarene. Saksbehandlerne svarte at 16% av barna med innvandrerbakgrunn hadde denne begrunnelsen, mot 3% uten innvandrerbakgrunn, foreldrene svarte henholdsvis 11% og 0%. Begge resultatene viser $p < 0.001$.

Mange etniske minoriteter i Norge kommer fra land hvor det er vanlig å bruke avstraffelse i barneoppdragelsen. De kaller det heller ikke vold, men disiplin. De anser ørefiker, dytting og lignende som mer «normal» atferd, og inkluderer ikke dette i sitt voldsbegrep, men likestiller begrepet vold med betegnelsen grov mishandling. Mange vet heller ikke at vold i oppdragelsen er i strid i med norsk lov, selv om de vet at vold er forbudt (Jørgensen & Van der Weele, 2009). Jeg fant at både norske foreldre og innvandrerforeldre rapporterte at *Konflikter/vold mellom foreldre/ omsorgsgivere* og *Fysisk mishandling av barnet* var begrunnelse for tiltak i mindre grad enn hva saksbehandlerne rapporterte. Særlig var det er stor forskjell for begrunnelsen *Konflikter/vold mellom foreldre/ omsorgsgivere*, når det gjaldt for innvandrerforeldre. Saksbehandlerne rapporterte at dette gjaldt for 47% av innvandrerforeldrene, mens innvandrerforeldrene selv rapporterte at det gjaldt 16%. Grunnen

til denne store diskrepansen kan komme av at handlinger saksbehandlere kategoriserer som vold, blir kategorisert som disiplin eller normal atferd av innvandrerforeldrene. Også Van der Weele et al. (2011) skriver om dette, og sier at det gjennom flere tiår har vært en normativ diskurs i Norge mot voldsbruk i oppdragelsen, mens det kan være annerledes for innvandrerforeldre, «*blant annet fordi de normative diskursene i hjemlandet om bruk av vold mot barn er annerledes*» (Van der Weele et al., 2011, s. 123).

Tuastad, Handulle og Alfonso (2017) har intervjuet saksbehandlere i barneverntjenesten, blant annet om temaet vold. En av saksbehandlerne forteller om det hun opplever som forskjellig i norske familier og innvandrerfamilier. «*Eg opplever fysisk vald i norske familiar som meir systematisk; dei [barna] veit aldri kor tid dei kjem til å bli slått. (...) Skilnaden til andre kulturar, når eg snakkar med barna, er at dei veit kor tid det kjem til å skje. Det kjem til å skje når eg ikkje høyrer på mamma eller ikkje gjer som ho fortel meg*» (Tuastad et al., 2017, s. 142). I den samme undersøkelsen formidler en saksbehandler at minoritetsforeldre kan hevde at fysisk tukt er en del av deres oppdragelsestradisjon. Videre kan innvandrerforeldre oppleve det som problematisk å vite hvordan de da skal få barna til å lytte på foreldrene. En av saksbehandlerne i undersøkelsen formidlet at situasjonen til en familie som sluttet å bruke vold, ble at særlig den yngste gutten hadde ingen grenser (Tuastad et al., 2017, s. 143-144). Mange foreldre opplever at de blir uten «verktøy» når de ikke lenger kan bruke vold i oppdragelsen. Flere av foreldreveiledningsprogrammene har til hensikt å gi foreldre nettopp verktøy for godt samspill og metoder for grensesetting. Blant annet DUÅ og ICDP som brukes av barneverntjenestene og helsestasjonene i Bergen kommune.

Foreldreveiledningsprogram er en relativt lite brukt tiltaksgruppe i mitt materiale, 10% av barna med innvandrerbakgrunn og 13% av barna uten innvandrerbakgrunn mottar et slikt tiltak. Derimot er det mest brukte tiltaket i mitt utvalg *Råd og veiledning til foreldre*, 72% av barna med innvandrerbakgrunn og 69% av barna uten innvandrerbakgrunn mottar dette tiltaket. Råd og veiledning er et tiltak uten klart innhold, men kan i praksis inneholde både generell sosialfaglig metodikk (Skilbred & Havnen, 2015), spesifikke metoder som for eksempel DUÅ eller Marte Meo, eller en kombinasjon av metodikk.

Aarseth og Bredal (2018) viser til at omfangsstudier fra de nordiske landene indikerer at minoritetsetniske barn er noe mer utsatt for vold i nære relasjoner enn majoritetsetniske barn. De er likevel overrepresentert når det gjelder tiltak iverksatt fra barneverntjenesten på bakgrunn av vold i hjemmet (Aarseth & Bredal, 2018, viser til Kalve og Dyrhaug, 2011).

Jørgensen og van der Weele (2009, s. 64) beskriver voldens tre aktører. Utøveren, særlig når det gjelder alvorlig vold innenfor familien, er oftest en mann. Offeret er ofte kvinnen, og observatører er barna. Dette er oftest beskrivelsen når det gjelder familievold i norsk og vestlig kontekst. I en kollektivistisk familiekontekst er dette bilde mer komplisert. Ekteskap mellom en kvinne og en mann er ofte en inngåelse av en avtale mellom to familier, og forholdet mellom ektefellene engasjerer derfor ofte to storfamilier. Når det gjelder familievold kan dette gå utover også kvinnens familie, og ikke bare kvinnen selv. Mannens storfamilie kan også både initiere og utøve volden (Jørgensen & Van der Weele, 2009).

6.3.2.1 Vold som oppdragelse og den mer alvorlige volden

Det kan være både et gode og et onde å skulle skille mellom mer eller mindre alvorlig vold. Det kan for oss som jobber med familiene være med på å skille mellom dem som trenger mer inngripende tiltak, og som i større grad trenger beskyttelse fra volden de blir utsatt for. Det kan også oppleves som en bagatellisering av den volden som blir kategorisert som mindre alvorlig. Begrepet «vold er vold» tar til orde for at vold ikke skal bagatelliseres. Isdal (2000) bruker begrepet når han formidler forskjell på hvem som fører volden videre av dem som har blitt utsatt for vold som barn. For det første hadde de som selv ikke ble voldsutøvende kalt vold for vold. Begrepsbruk blir dermed viktig, å kalle også ris og ørefik for vold. For det andre hadde de plassert ansvaret for volden der det hørte hjemme; hos voldsutøver. Det ble ikke bortforklart med at de for eksempel var ulydige barn. For det tredje hadde de fått bearbeidet opplevelsene. De har fått snakket om og satt ord på opplevelsene sine, og det er ikke nødvendig at lytterne er fagfolk, det er nok å være medmenneske.

6.4 Styrker og begrensninger ved oppgaven

Det er en styrke ved denne oppgaven at den baserer seg på data fra Hjelpetiltaksprosjektet, som er gjennomført av profesjonelle forskere. Videre har det tidligere vært svært lite forskning på siktemål og begrunnelser. Det var et stort representativt utvalg, det var flere kommuner og bydeler fra flere deler av landet som deltok, og alle som mottok hjelpetiltak i disse kommunene og bydelene hadde i utgangspunktet mulighet til å delta. Svarprosenten er relativt høy, det foreligger svar fra 94,3% av saksbehandlerne for de 245 barna, og fra 86,5% av foreldrene. Det foreligger svar fra både foreldre og saksbehandlere, og en kan dermed sikre at det foreligger minst ett svar for hvert av de 245 barna, og en kan sammenligne der det er

ønskelig å sammenligne svar fra foreldre med svar fra saksbehandlere. Spørreskjema er standardisert, noe som vil si at alle respondentene svarer på det samme, og har de samme svaralternativene.

Mitt datamateriale er representativt med visse begrensninger. Når det gjelder sosioøkonomiske kjennetegn er mitt utvalg representativt når det gjelder barnas kjønn, men ikke når det gjelder alder eller hvem barnet bor med. Det er også enkelte forskjeller når det gjelder i hvor stort omfang de ulike hjelpetiltakene er anvendt (Christiansen et al., 2015, s. 69). Videre er det representativt for tilsvarende kommunestørrelser som har deltatt i undersøkelsen; store og mellomstore kommuner, men ikke små kommuner eller kommuner med interkommunalt samarbeid. På grunn av at kun ett spørreskjema oversatt til engelsk ble brukt, kan det antas at familier med svake norskferdigheter og kort botid ikke har deltatt.

6.5 Implikasjoner av mine funn

Mine funn tyder på at levekårsfaktorer preger familier i barneverntjenesten, og i særlig grad barn fra familier med innvandrerbakgrunn. Innvandrerforeldre hadde i større grad enn norske foreldre kun fullført grunnskole, og i mindre grad fullført videregående. Dette påvirker deres mulighet i arbeidslivet, noe som videre preger deres økonomiske situasjon. Innvandrerfamilier hadde i større grad enn norske familier begrunnelser og siktemål innenfor velferdsbarnevernet. De fikk i noe større grad tiltak rettet mot dårlige levekår, i form av økonomisk hjelp, støtte til fritidsaktiviteter og barnehageplass. Dette kan tyde på at familier med innvandrerbakgrunn i noe grad får tilpasset hjelp til sine levekårsproblemer fra barneverntjenesten. Barneverntjenesten kan likevel ikke være aleine om oppgaven med å få innvandrerfamilier ut av fattigdom. Andre etater, for eksempel NAV, har en viktig rolle i å tilrettelegge for at foreldre skal kunne bli i stand til å komme seg ut i arbeid. Barneverntjenesten bør bidra til å samarbeide til familiens beste i slike tilfeller.

Da jeg så på kjernebarnevernet fant jeg at barn med innvandrerbakgrunn hadde begrunnelser som handlet om vold mellom omsorgspersoner og mot barn i større grad enn norske barn. Dette tyder på at avdekking av vold har hatt et fokus. Men med tanke på at mange kulturer og mennesker fra andre land har en annen begrepsforståelse av ordet vold, og at mange fremdeles tror at vold i oppdragelsen er lov, er det viktig å ha et videre fokus på avdekking, og opplæring i innvandrer miljøene om at også vold i oppdragelsen er ulovlig, og skadelig.

7 Konklusjon

Jeg har i denne oppgaven vist at det i mitt utvalg var liten forskjell når det gjaldt de sosioøkonomiske kjennetegnene, men jeg fant en forskjell for foreldrenes utdanning. Også når det gjaldt hvilke tiltak barna mottok var det liten forskjell, kun for tiltaket *Miljøarbeider i hjemmet*. Barn med innvandrerbakgrunn mottok dette tiltaket i større grad enn barn uten innvandrerbakgrunn. Dette tiltaket har ikke vært gjenstand for forskning, så det er vanskelig å si noe om hva denne forskjellen egentlig dreier seg om.

Når det gjaldt begrunnelser og siktemål med tiltak ble det funnet flere forskjeller. Begrunnelsene og siktemålene med signifikant forskjell mellom barn med og uten innvandrerbakgrunn ble gjennomgått, og funnet at de kunne kategoriseres under velferdsbarnevern eller kjernebarnevern. Jeg fant at levekårsfaktorer kunne forklare noe av hvorfor det var forskjell på barn med og uten innvandrerbakgrunn når det gjaldt tiltak og begrunnelser og siktemål med tiltak. Det var kun barn med innvandrerbakgrunn som ble kategorisert under velferdsbarnevern. Under kjernebarnevernet hadde barn med innvandrerbakgrunn begrunnelser som handlet om vold mellom omsorgspersoner og mot barn i større grad enn norske barn. Norske barn hadde i større grad begrunnelser og siktemål knyttet til foreldrenes rusproblemer og psykiske helse.

Funnene tilsier at behov for barnevernstjenester i stor grad kan forbindes med dårlige levekår, spesielt for familier med innvandrerbakgrunn. Dette viser at tiltak for å kompensere for dårlige levekår er viktige ved siden av å øke foreldrenes foreldrekompetanse.

Barn med innvandrerbakgrunn har vold mellom omsorgspersoner og mot barn som begrunnelse oftere enn barn uten innvandrerbakgrunn. Det er viktig å ha et videre fokus på avdekking, og opplæring i innvandrer miljøene om at vold i oppdragelsen er både ulovlig og skadelig.

Det er behov for forskning på de tiltakene som det nå er lite kunnskap om, både hva de inneholder og hvordan de virker. Dette gjelder tiltak som miljøarbeider i hjemmet, hjemkonsulent og andre hjemmebaserte tiltak.

Det er behov for mer kunnskap om hvilke tiltak som fungerer best for familier med dårlige levekår, kanskje særlig for familier med innvandrerbakgrunn. Videre trengs det mer kunnskap om familier med innvandrerbakgrunn skiller seg ut fra norske familier i hvordan tiltak virker på et gitt problem.

Til sist trengs det mer kunnskap om hvordan best bekjempe vold i nære relasjoner, og om det trengs forskjellige tiltak til forskjellig «alvorlighetsgrad», om oppdragervold har andre mekanismer enn de andre typene vold, og dermed behov for forskjellige tiltak.

8 Litteraturliste:

- Aadnesen, B. N. (2012). *"Jeg kan ikke være den afrikanske mammaen i Norge. Men de må skjønne at min bakgrunn er en del av meg"*. En studie av samhandling i barnevernet mellom saksbehandlere og foreldre med minoritetsetnisk og muslimsk bakgrunn. (Doktorgradsavhandling, trykt utgave), Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse, Institutt for sosialt arbeid og helsevitenskap, Trondheim.
- Aadnesen, B. N., & Hærem, E. (2007). *Interkulturelt barnevernsarbeid*. Oslo: Universitetsforl.
- Aarset, M. F., & Bredal, A. (2018). *Omsorgsovertakelser og etniske minoriteter. En gjennomgang av saker i fylkesnemnda*. (5/2018). Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) Retrieved from <http://www.hioa.no/Om-OsloMet/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2018/Omsorgsovertakelser-og-etniske-minoriteter>.
- Andenæs, A. (2004). Hvorfor ser vi ikke fattigdommen. *Nordisk Sosialt Arbeid*, 1, 19-33.
- Backe-Hansen, E., Kristofersen, L. B., & Clausen, S.-E. (2014). Innledning. In E. Backe-Hansen, C. Madsen, L. B. Kristofersen, & B. Hvinden (Eds.), *Barnevern i Norge 1990-2010. En longitudinell studie* (pp. 13-21). Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA).
- Backe-Hansen, E., Madsen, C., Kristofersen, L. B., & Hvinden, B. (2014). *Barnevern i Norge 1990-2010*. (NOVA rapport 9/2014). Retrieved from <http://www.hioa.no/Om-HiOA/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2014/Barnevern-i-Norge-1990-2010>.
- Barne- og likestillingsdepartementet. (2016). *Retningslinjer om hjelpetiltak, jf. barnevernloven § 4-4*. (Rundskriv Nr. Q-0982). Retrieved from https://www.regjeringen.no/contentassets/8d3be0078d4d496e8f7a64d55b10ec0f/no/pdfs/2016_05-retningslinjer-om-hjelpetiltak.pdf.
- Barne- ungdoms- og familiedirektoratet. (2018). *Barn som lever i fattigdom. Rapport om arbeidet med regjeringens strategi 2015-2017*. Retrieved from https://www.bufdir.no/Global/Barn_som_lever_i_fattigdom.pdf.
- Barnevernloven. (1992). *Lov om barneverntjenester*. (LOV-1992-07-17-100). Retrieved from <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100?q=barnevernloven>.
- Berg, B., Paulsen, V., Midjo, T., Haugen, G. M. D., Garvik, M., & Tøssebro, J. (2017). *Myter og realiteter. Innvandreres møter med barnevernet*. Retrieved from <https://samforsk.no/Sider/Publikasjoner/Myter-og-realiteter-Innvandreres-møter-med-barnevernet.aspx>.
- Berggrav, S. (2013). *Tåler noen barn mer juling? : en kartlegging av hjelpeapparatets håndtering av vold mot barn i minoritetsfamilier*
- Bjørndal, A., & Hofoss, D. (2004). *Statistikk for helse- og sosialfagene*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Braarud, H. C., & Nordanger, D. Ø. (2016). Når vold og overgrep infiltrerer omsorgen for små barn. In H. Holme, E. S. Olavesen, L. Valla, & M. B. Hansen (Eds.), *Helsestasjonstjenesten. Barns psykiske helse og utvikling* (1. ed., pp. 139-149). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- BUFDIR, B.-., ungdoms- og familiedirektoratet. (2018). *Barn som lever i fattigdom. Rapport om arbeidet med regjeringens strategi 2015-2017*. Retrieved from <https://www.bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00004373>.

- Bøe, T. (2015). *Sosioøkonomisk status og barn og unges psykologiske utvikling: Familiestressmodellen og familieinvesteringsperspektivet*. (IS-2412). Oslo: Helsedirektoratet Retrieved from <https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/sosiookonomisk-status-og-barn-og-unges-psykologiske-utvikling/Sosio%C3%B8konomisk%20status%20og%20barn%20og%20unges%20psykologiske%20utvikling.pdf/> /attachment/inline/61d6a93f-8373-42f6-8ece-489e381c5696:53bcd908664966042380887179cdc51d757505e/Sosio%C3%B8konomisk%20status%20og%20barn%20og%20unges%20psykologiske%20utvikling.pdf.
- Bøe, T., & Zachrisson, H. D. (2016). Hva betyr det for barn å vokse opp i en fattig familie? In H. Holme, E. S. Olavesen, L. Valla, & M. B. Hansen (Eds.), *Helsestasjonstjenesten. Barns psykiske helse og utvikling* (1. ed., pp. 161-171). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Christiansen, Ø. (2015). *Hjelpetiltak i barnevernet - en kunnskapsstatus*. Retrieved from https://www.bufdir.no/global/Kunnskapsstatus_Hjelpetiltak_i_barnevernet.pdf.
- Christiansen, Ø., Bakketeig, E., Skilbred, D., Madsen, C., Havnen, K. J. S., Aarland, K., & Backe-Hansen, E. (2015). *Forskningkunnskap om barnevernets hjelpetiltak*. Retrieved from <https://www.bufdir.no/bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00003223>.
- Dyrhaug, T., & Sky, V. (2015). *Barn og unge med innvandrerbakgrunn i barnevernet 2012*. Retrieved from Statistisk Sentralbyrå:
- Egge-Hoveid, K. (2017). Utdanning. In S. Vrålstad & K. S. Wiggen (Eds.), *Levekår blant innvandrere i Norge 2016* (pp. 93-101). Oslo-Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå.
- Epland, J., & Normann, T. M. (2019). Flere barn med vedvarende lave husholdningsinntekter(19.08.2019). Retrieved from <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/artikler-og-publikasjoner/flere-barn-med-vedvarende-lave-husholdningsinntekter>
- Fylkesnes, M. K., & Netland, M. (2012). God praksis i møte med etniske minoritetsfamilier i barnevernet: saksbehandlers og foreldres erfaringer. . *Norges Barnevern*, 89(4), 220-235.
- Grønmo, S. (2004). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Bergen: Fagbokforl.
- Holm-Hansen, J., Haaland, T., & Myrvold, T. (2007). *Flerkulturelt barnevern: en kunnskapsoversikt*. (NIBR 2007:10). Retrieved from <http://www.hioa.no/extension/hioa/design/hioa/images/nibr/files/2007-10.pdf>.
- Holmen, H. (2019, 23. juli). Epistemologi. Retrieved from <https://snl.no/epistemologi>
- Isdal, P. (2000). *Meningen med volden*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Jacobsen, D. I. (2003). *Forståelse, beskrivelse og forklaring: innføring i samfunnsvitenskapelig metode for helse- og sosialfagene*. Kristiansand: Høyskoleforl.
- Jørgensen, H., & Van der Weele, J. (2009). Vold i storfamiliekontekst - erfaringer fra Alternativ til Vold. In K. Eide, N. A. Qureshi, M. Rugkåsa, & H. Vike (Eds.), *Over profesjonelle barrierer. Et minoritetsperspektiv i psykososialt arbeid med barn og unge*. (1. ed., pp. 59-79). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Kalve, T., & Dyrhaug, T. (2011). *Barn og unge med innvandrerbakgrunn i barnevernet 2009*. (Statistisk Sentralbyrå Rapport 2011/39). Retrieved from https://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/rapp_201139/rapp_201139.pdf.
- Kojan, B. H. (2011). *Klasseblikk på et barnevern i vekst*. (Doktoravhandling, trykt utgave), Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse, Institutt for sosialt arbeid og helsevitenskap, Trondheim.
- Kvello, Ø. (2010). *Barn i risiko: skadelige omsorgssituasjoner*. Oslo: Gyldendal akademisk.

- Lilla Sølhusvik, P., Kine Henriksen, P., & Marie Olstad Nærbø, P. (Writers) & O. I. (Redaktør) (Director). (08. april 2014). Barnediplomatiet [Episode fra TV-dokumentarserie], *Brennpunkt*: NRK.
- Menneskerettsloven. (1999). *Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett, Vedlegg 8. FNs konvensjon om barnets rettigheter med protokoller (norsk oversettelse) (LOV-1999-05-21-30).* ((LOV-1999-05-21-30)). Retrieved from https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-05-21-30/KAPITTEL_8#KAPITTEL_8.
- NOU 2012:5. (2012). *Bedre beskyttelse av barns utvikling. Ekspertutvalgets utredning om det biologiske prinsipp i barnevernet.* Oslo: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.
- NOU 2017:6. (2017). *Offentlig støtte til barnefamilier.* Oslo: Barne- og likestillingsdepartementet.
- Odland, A. M., & Rajah, J. B. (2019, 10.04.2019). Forsker: -Mange familier i barnevernet trenger praktisk hjelp med livet for å få nytte av veiledning. *Fontene.no*. Retrieved from <https://fontene.no/nyheter/forsker--mange-familier-i-barnevernet-trenger-praktisk-hjelp-med-livet-for-a-fa-nytte-av-veiledning-6.47.607353.4e06343749>
- Olsen, B. (2018). *Unge med innvandrerbakgrunn i arbeid og utdanning 2016.* (2018/4). Retrieved from https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/_attachment/337273?_ts=16103d0fb78.
- Otterstad, A. M. (2008). *Profesjonsutøvelse og kulturelt mangfold : fra utsikt til innsikt.* Oslo: Universitetsforl.
- Pallant, J. (2013). *SPSS survival manual: a step by step guide to data analysis using IBM SPSS.* Maidenhead: McGraw-Hill.
- Paulsen, V., Thorshaug, K., & Berg, B. (2014). *Møter mellom innvandrere og barnevernet: Kunnskapsstatus.* Retrieved from <http://flyktning.helsekompetanse.no/sites/flyktning.helsekompetanse.no/files/Kunnska psstatus%20barnevern%20og%20innvandring.pdf>.
- Ringdal, K. (2013). *Enhet og mangfold: samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode.* Bergen: Fagbokforl.
- Rugkåsa, M., Ylvisaker, S., & Eide, K. (2017). *Barnevern i et minoritetsperspektiv : sosialt arbeid med barn og familier.* Oslo: Gyldendal akademisk.
- Salole, L. (2013). *Krysskulturelle barn og unge: om tilhørighet, anerkjennelse, dilemmaer og ressurser.* Oslo: Gyldendal akademisk.
- Seglem, E. (2012, 06. jan. 2012). India presser barnevernet i Stavanger. *Aftenbladet*. Retrieved from <http://www.aftenbladet.no/nyheter/lokalt/India-presser-barnevernet-i-Stavanger-2915350.html#.U94zAWOc53s> (hentet 03.08.14)
- Skilbred, D., & Havnen, K. J. S. (2015). Råd og veiledning som hjelpetiltak. In Ø. Christiansen, E. Bakketeig, D. Skilbred, C. Madsen, K. J. S. Havnen, K. Aarland, & E. Backe-Hansen (Eds.), *Forskningsskunnskap om barnevernets hjelpetiltak* (pp. 124-171). Bergen: Uni Research Helse, Regionalt kunnskapsenter for barn og unge (RKBU Vest).
- Skytte, M. (2008). *Etniske minoritetsfamilier og sosialt arbeid* (H. Kjærum, Trans.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Tembo, M. J., & Studsrød, I. (2017). Foreldreskap i ny kontekst: Når mor og far har migrert til Norge. In I. Stubsrød & S. Tuastad (Eds.), *Barneomsorg på norsk. I samspill og spenning mellom hjem og stat.* (1. ed., pp. 107-124). Oslo: Universitetsforlaget.
- Thorsen, L. R. (2019). Innvandrere med lav inntekt dårligere stilt enn andre med lav inntekt. Retrieved from <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/innvandrere-med-lav-inntekt-darligere-stilt-enn-andre-med-lav-inntekt>

- Tuastad, S., Handulle, A., & Alfonso, N. P. (2017). Etnosentrisk barnevern? In I. Stubsrød & S. Tuastad (Eds.), *Barneomsorg på norsk. I samspill og spenning mellom hjem og stat*. (1. ed., pp. 125-153). Oslo: Universitetsforlaget.
- Van der Weele, J., Ansar, N., & Castro, Y. (2011). Møte med foreldre som bruker oppdragervold - erfaringer fra arbeid med minoritetsforeldre. In U. Heltne & P. Ø. Steinsvåg (Eds.), *Barn som lever med vold i familien. Grunnlag for beskyttelse og hjelp*. (1. ed., pp. 120-136). Oslo: Universitetsforlaget.
- Vrålstad, S., & Wiggen, K. S. (2017). *Levekår blant innvandrere i Norge 2016*. (2017/13). Retrieved from <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/levekår-blant-innvandrere-i-norge-2016>.
- With, M. L., & Thorsen, L. R. (2018). *Materielle og sosiale mangler i den norske befolkningen. Resultater fra Levekårsundersøkelsen EU-SILC* (2018/7). Retrieved from <http://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/artikler-og-publikasjoner/attachment/339727?ts=161bdb9a620>
- Øia, T., Grødem, A. S., & Krange, O. (2006). *Fattige innvandrerbarn* (Vol. 16/06). Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.